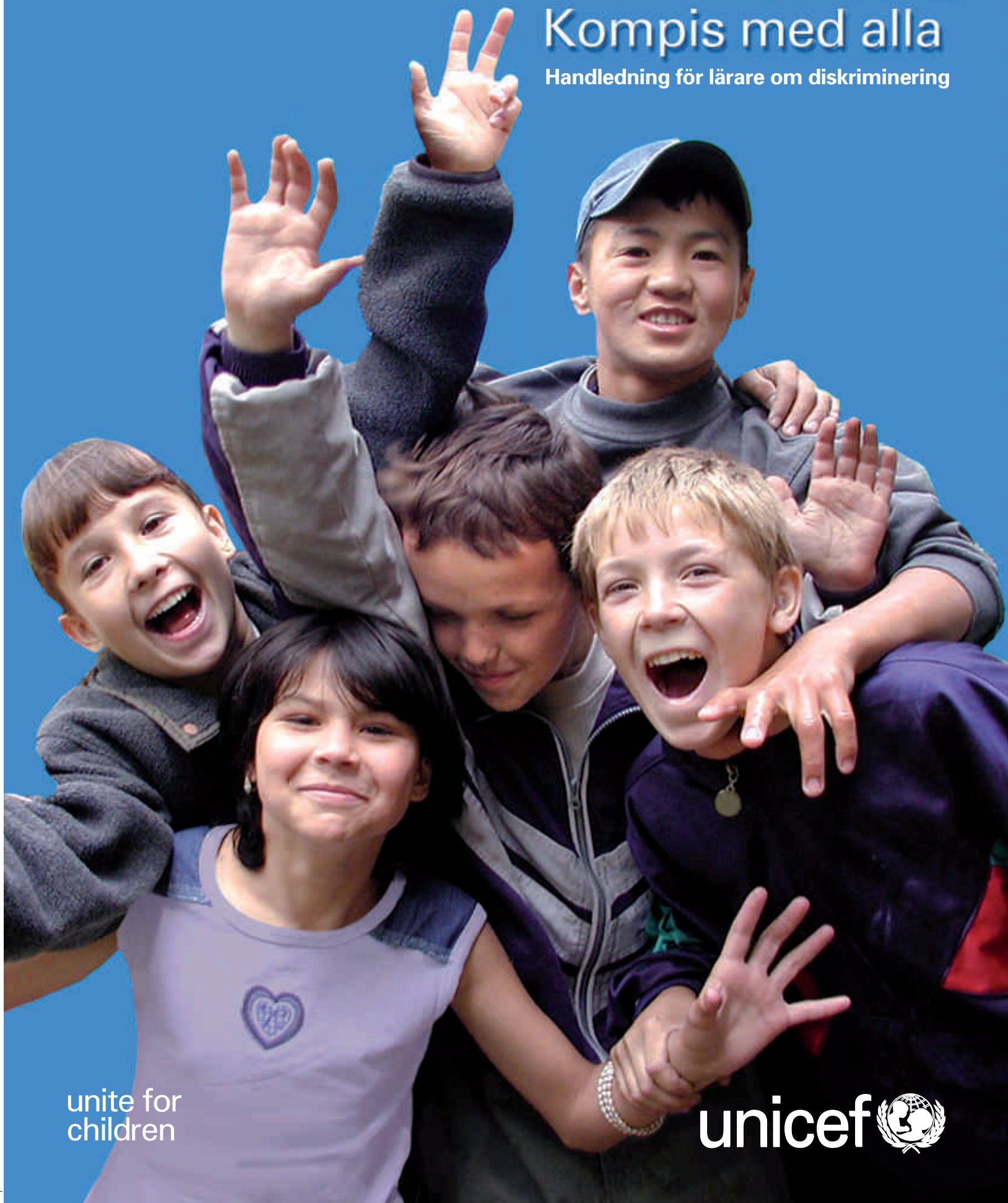

Kompis med alla

Handledning för lärare om diskriminering

unite for
children

unicef

Bearbetning av källmaterialet: Mari Hakojärvi
Översättning: Krister Dahlström
Formgivning: Point Panic
Foton: UNICEF
Omslagsfoto: UNICEF/Alpine Fund/Garth Willis
Tryck: T-Print

Utrikesministeriet har givit sitt stöd som är avsett för informationsversamhet för utgivningen av denna publikation. Åsikterna i publikationen överensstämmer inte nödvändigtvis med utrikesministeriets officiella ståndpunkt.

Du kan posta kommentarer till adressen
information@unicef.fi
Kopiering för undervisningsbruk tillåten

UNICEF 2004
Ny upplaga 2009

Finlands UNICEF rf
www.unicef.fi

Källor:

Kids Inclusive – A toolkit promoting children's participation and inclusive action against discrimination. UNICEF 2003
Kaverina kaikille – Opettajanopas syrjinnän estämiseen. UNICEF Finland 2004
Vardagstecken. Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Innehåll

Inledning

Innehåll	3
Förord	6
Vad görs för att bekämpa diskriminering?	7
UNICEF	8
Barnkonventionen	9
Hur du använder handledningen	10

Diskriminering – del 1 13

Bakgrund	14
Berättelser ur levande livet	
Ett pass till en bättre framtid	15
Livet är inte alltid lätt	16
En bättre värld	17
En liten gest	18
Uppgifter	
① Livscykeln	19
② Stig fram!	26
③ Mobba inte!	30

Kön – del 2 33

Bakgrund	34
Berättelser ur levande livet	
So vill gå i skola	35
Jourtelefonen	36
Olgas berättelse	37
Uppgifter	
① Könstereotyper	38
② Ursäkta, sa du flicka?	39
③ Det hände hemma	41
Ytterligare information	46

Funktionsnedsättning – del 3 47

Bakgrund	48
Berättelser ur levande livet	
De hemska landminorna	49
Livet är härligt då du är en del av det	50
Aktivisten	51
Uppgifter	
① Se förmågan!	52
② Vad är det du ser?	56
③ Berättelsen om två samhällen	59
Ytterligare information	62

Innehåll

Tro och ursprung – del 4

63

Bakgrund

64

Berättelser ur levande livet

Rasism och terrorism

65

Diskriminering av etniska minoriteter

66

Rent spel?

67

Uppgifter

① "Till tryggheten"-spelet

68

② Jag tror, du tror

73

③ Tvärkulturellt spår

76

④ Sporten förenar, rasismen delar

78

Ytterligare information

80

Vad kan jag göra?

81

Evenemang och insamlingar

82

Forskningstips

85

Mediatips

88

Fotografier

89

Radio

96

Television och video

96

INLEDNING

Innehåll

Förord	6
Vad görs för att bekämpa diskriminering?	7
UNICEF	8
Barnkonventionen	9
Hur du använder handledningen	10

Inledning

Alla vet hur det känns att bli lämnad utanför. Men för många barn är känslan av utanförskap en del av det dagliga livet. Barnen möter fördomar och diskriminering av många olika skäl: på grund av kön, ursprung, funktionsnedsättning eller sjukdom, för att de inte kan bo tillsammans med sina föräldrar eller helt enkelt för att de är fattiga.

Diskrimineringen kan börja redan före födelsen. Extrem fattigdom kan förorsaka allvarliga skador på miljoner ofödda barn. Fattigdom är både en orsak till och en följd av diskriminering. Barn som inte kan gå i skola har sämre förutsättningar att klara sig i livet och fattigdom påverkar i sin tur negativt livet för följande generation. Fattigdom går i arv.

Ingen föds intolerant. Media, miljö, familj och skola formar vårt sätt att tänka om andra människor. Skolorna har goda möjligheter att fostra eleverna till toleranta och generösa människor. Det är i skolan många stöter på diskriminering för första gången. Ändå borde skolorna vara platser, där man lär sig att bekämpa diskriminering och de kunde vara de ställen i samhället, där man bäst lär sig hur man blir en tolerant och vidsynt människa.

Det är svårt att ändra på förutfattade meningar. Man bör uppmuntra de unga att se det som händer i världen, utanför det egna samhället. I en global värld är det bra att känna till och acceptera olikheter. De unga tar lätt till sig information; de borde också lära sig att motstå intolerans. I en globaliserad värld har en tolerant inställning till världen hos de unga en positiv inverkan på allas liv.

Vad görs för att bekämpa diskriminering?

I maj 2002 samlades världens ledare, internationella organisationer och barn vid FN:s generalförsamling för en specialsession om barn. Mötet resulterade i ett dokument, "En värld anpassad för barn" (A World Fit for Children), som säger hur regeringar, media, företag, familjer, skolor och hela samhället ska ta barnen i beaktande.

En värld anpassad för barn

Varje land bör se till att barnen blir jämlikt behandlade oberoende av hudfärg, kön, boplat, förmögenhet eller hälsotillstånd.

Barn med funktionsnedsättning

Alla barn med funktionsnedsättning eller med speciella behov har rätt till hälsovård, utbildning och fritidsservice. De har rätt till ett människovärdigt, självständigt liv och att delta i samhällslivet.

Barn från olika etniska grupper och minoriteter

Diskriminering av barn från religiösa, etniska eller andra minoriteter bör förhindras med nödvändiga stödåtgärder. De bör tillförsäkras jämbördig tillgång till samhällets serviceformer.

Flickor och kvinnor

Alla former av diskriminering av flickor bör elimineras. Flickorna och kvinnorna bör ha fulla mänskliga rättigheter och rätt att fatta beslut om sitt eget liv. De har rätt till utbildning, vaccinering, näring, hälsovård, såsom rådgivning beträffande sexualitet och graviditet, och att delta i samhällslivet. De får inte bli föremål för utnyttjande eller utsättas för våld eller diskriminering.

Pojkar och män

Männens ställning i samhället håller på att förändras; bägge föräldrarna bör uppmuntras till att dela på ansvaret för sina barns uppfostran. Fäderna bör ges möjlighet att delta i sina barns liv.

"Barnets rätt är den vuxnes plikt." J. P. Grant, tidigare generalsekreterare för UNICEF

UNICEF – FN:s barnfond

Vad är UNICEF?

UNICEF (United Nations Children's Fund) grundades 1946 för att hjälpa barnen i Europa och Asien efter andra världskriget. Efter att det akuta hjälpbehovet efter världskriget upphört, började UNICEF hjälpa barn i u-länder. UNICEF arbetar för barnens väl i över 150 länder.

Vad gör UNICEF?

UNICEF arbetar för barnens rättigheter. Grunden för arbetet är barnkonventionen, vars viktigaste målsättning är att trygga grundläggande rättigheter för alla barn. UNICEF bekämpar diskriminering och ojämlikhet och strävar till att garantera alla barn en trygg barndom, hälsovård och skolgång, allt i enlighet med vad som står i barnkonventionen.

UNICEF riktar in sitt arbete speciellt på yngre barn, vaccineringar, utbildning av flickor, hiv/aids och skydd av de barn som behöver mest hjälp – barn som utsätts för krig, katastrofer och våld, som lever i extrem fattigdom, som utnyttjas och som har någon funktionsnedsättning (handikapp).

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen (Convention on the Rights of the Child, CRC) gäller alla barn under 18 år. Den antogs av FN:s generalförsamling 20.11.1989. Konventionen utgör en allmänt accepterad uppfattning om de rättigheter alla barn bör ha oavsett barnets "ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, förmögenhet, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt" (konventionens artikel 2).

Ingen annan människorättskonvention har ratificerats i så många länder som barnkonventionen. Bara två länder står utanför, Somalia och USA. I Finland trädde konventionen i kraft år 1991. En deklaration om barns rättigheter antogs 20.11.1959 av FN:s generalförsamling. Den är mycket allmän och inte juridiskt bindande för stater.

Barnkonventionen i korthet:

1. Varje människa under 18 år räknas som barn.
2. Barnets rättigheter gäller alla barn. Inget barn får diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars egenskaper, åsikter eller ursprung.
3. Vid alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa prioriteras.
4. Staterna ska förverkliga de rättigheter som fastställs i barnkonventionen.
5. Staterna ska respektera föräldrars och andra vårdnadshavares ansvar, rättigheter och skyldigheter i anslutning till barnets fostran.
6. Varje barn har rätt till livet. Staterna ska trygga bästa möjliga förutsättningar för att barnet ska överleva och utvecklas i egen takt.
7. Barnet ska registreras omedelbart efter födseln. Barnet har från födseln rätt till ett namn och ett medborgarskap. Barnet har rätt att veta vilka föräldrarna är och att i första hand bli vårdat av dem.
8. Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släkterelationer.
9. Ett barn har grundläggande rätt att leva tillsammans med sina föräldrar, förutsatt att han/ hon har det bra och tryggt med dem. Ett barn som inte bor med sina föräldrar har rätt att träffa och hålla regelbunden kontakt med båda föräldrarna. Ifall det inte är bra för barnet att träffa föräldrarna kan man hindra umgänge.
10. Om barnet och dess föräldrar har kommit att bo i olika länder, är det statens plikt att i positiv anda och utan dröjsmål behandla en ansökan om familjeåterförening.
11. Staten ska hindra olovligt bortförande av ett barn från ett land till ett annat.
12. Barnet har rätt att fritt uttrycka egna åsikter i alla frågor som rör honom/henne. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till dess ålder och mognadsgrad.
13. Barn har rätt att uttrycka sina egna åsikter, förutsatt att de inte kränker andras rättigheter. Barn har rätt att få information.
14. Barnet har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Den vägledning föräldrarna ger barnet i detta sammanhang ska respekteras.
15. Barnet har rätt att bli medlem i föreningar och verka i dem.
16. Barnet har rätt till privatliv, hemfrid och brevhemlighet. Barnets heder eller anseende får inte kränkas.
17. Barnet har rätt att via t.ex. tv, radio och tidningar få tillgång till information. Staten är skyldig att uppmuntra massmedierna att producera sådant material som stöder barnets utveckling och välfärd. Barn ska information och material som kan ha skadlig inverkan på barnet.
18. Föräldrarna har det primära och gemensamma ansvaret för barnets fostran och utveckling för barnets bästa. Staten bör stöda föräldrarna i deras uppgift.
19. Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försumelse och utnyttjande.
20. Ett barn som inte kan bo med sin familj har rätt till särskilt skydd och stöd. I sådana fall ska man beakta kontinuiteten i barnets fostran, och ta hänsyn till barnets etniska, religiösa och språkliga bakgrund.
21. Adoption kan komma i fråga om det ur barnets synvinkel är det bästa alternativet.
22. Staten bör skydda flyktingbarn och se till att deras rättigheter, som är antecknade i denna konvention, förverkligas.
23. Handikappade barns specialbehov bör beaktas och barnet bör få leva ett fullt och gott liv.
24. Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa och till den hälso- och sjukvård han/hon behöver.
25. Ett barn som placerats utanför sitt födelsehem har rätt till regelbunden översyn av grunderna för sin omvårdnad och placering.
26. Ett barn har rätt till social trygghet.
27. Ett barn har rätt till den levnadsstandard som behövs för dess fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.
28. Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning. Staten ska främja utbildning och studiehandledning på andra stadiet samt förebygga avbrott i studierna.
29. Utbildningen ska utveckla barnets individuella färdigheter, dess respekt för de mänskliga rättigheterna och för barnets egen, föräldrarnas och andras kultur samt dess tolerans.
30. Ett barn som tillhör en minoritet eller urbefolkning har rätt till sin egen kultur, religion och sitt eget språk.
31. Ett barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.
32. Ett barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.
33. Ett barn ska skyddas från narkotika.
34. Ett barn ska skyddas mot alla former av sexuell utnyttjande.
35. Staterna ska förhindra handel med barn.
36. Ett barn ska skyddas mot alla former av utnyttjande.
37. Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym eller förnedrande bestraffning. Att fångsla ett barn får endast användas som en sista utväg, och även då ska man behandla barnet mänskligt och ta i beaktande barnets ålder.
38. En person under 18 år får inte värvas till armén och inte heller delta i krigföring. Vid väpnade konflikter ska barn skyddas.
39. Ett barn som utsatts för någon form av utnyttjande bör få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.
40. Om ett barn brutit mot lagen eller misstänks ha gjort det ska barnets människovärde respekteras och barnets ålder tas i beaktande.
41. Ifall en stats nationella lagstiftning garanterar ett barn större rättigheter än vad barnkonventionen gör, ska de nationella lagarna följas.
42. Staten bör se till att alla medborgare är medvetna om barnets rättigheter.
43. FN:s kommitté för barnets rättigheter övervakar att denna konvention följs.
44. Staterna är skyldiga att regelbundet rapportera om förverkligandet av barnets rättigheter.
45. Specialorganisationerna, UNICEF och andra FN-organ är berättigade och skyldiga att evaluera och främja förverkligandet av konventionens artiklar.
- 46.–54. Dessa artiklar behandlar beslut om ratificering av och ändringar i konventionen samt konventionens övriga giltighet.

Hur du använder handledningen

I handledningen har utanförskap och diskriminering uppdelats i följande fyra delar: allmän diskriminering, diskriminering på grund av kön, diskriminering på grund av funktionsnedsättning och diskriminering på grund av tro och ursprung. Till varje del hör berättelser ur levande livet och övningar (se rubrikerna nedan). I den sista delen "Så kan du påverka" föreslås aktiviteter såsom insamlingar, forskning och medier.

Berättelser ur levande livet

Varje del inleds med berättelser ur levande livet, rubrikerna och temat är uppräknade nedan. Berättelserna behandlar barnens liv och du kan använda dem självständigt eller som stöd för övningarna.

Rubrik	Tema
--------	------

Diskriminering – del 1

Pass till en bättre framtid	registrering
Livet är inte alltid lätt	föräldralösa barn, hiv/aids
En bättre värld	påverkan
En liten gest	vänskap

Kön – del 2

So vill gå i skola	flickornas skolgång
Jourtelefonen	familjevald
Olgas berättelse	handel med barn

Funktionsnedsättning – del 3

De hemiska landminorna	skador förorsakade av landminor
Livet är härligt, då du är en del av det	den funktionshindrades rätt till liv
Aktivisten	vaccinationens betydelse

Tro och ursprung – del 4

Rasism och terrorism	religiös rasism och terrorism
Diskriminering av etniska minoriteter	etnisk diskriminering
Rent spel?	rasism och idrott

① Övningar

Övningarna som hör till de olika delarna anges med ett nummer inom en cirkel och till dem hör flera skeden.

Övning	Rubrik	Aktivitet	Tema
--------	--------	-----------	------

Syrjintä - osa 1

①	Livscykeln	simulering	diskriminering
②	Stig fram!	simulering	social ojämlikhet
③	Mobba inte!	handling	mobbning

Inledning

Övning	Rubrik	Aktivitet	Tema
--------	--------	-----------	------

Kön – del 2

①	Stereotyper betr. kön	simulering	följder av könsstereotyper
②	Ursäkta, sa du flicka?	informativ	olika former av könsdiskriminering
③	Det hände hemma	handling	familjevald

Funktionsnedsättning – del 3

①	Se förmågan!	simulering	funktionshinder
②	Vad är det du ser?	informativ	funktionshindrade barns uppfattningar
③	Berättelsen om två samfund	informativ	inställning till hiv/aids

Tro och ursprung – del 4

①	"Till trygghet"-spelet	simulering	flyktingar möter hinder
②	Jag tror, du tror	forskning	religiös tolerans
③	Lär känna kulturerna	handling	olika kulturer
④	Idrott föreningar, rasism separerar	handling	rasism och idrott

Syfte

Berättar om övningens målsättning eller syfte.

Tid

De flesta övningarna tar en timme, några kräver hemarbete.

Material

Här finns en lista på det material övningen kräver.

Metod

Vid grupparbeten vore det bra om grupperna bestod av elever som normalt inte jobbar i samma grupper. Då läraren väljer grupperna blir ingen heller utanför. Tänk på att en del av eleverna kanske konfronteras med temat för första gången och att alla inte tycker om att uppträda inför andra.

Diskussion och utvärdering

Uppkomna frågor utvärderas tillsammans. Se till att också de mest tystlåtna får yttra sig.

Inledning

Alternativ

Här får du veta hur du kan anpassa aktiviteten för elever i olika åldrar och på olika nivåer. De aktuella åldersgrupperna är 10-13-åringar och 14-17-åringar.

Uppföljning

För fördjupning av ämnet kan man läsa berättelser ur levande livet och forska i ämnet. Uppföljningen kan göras som projektarbete eller som hemuppgift.

Citat, faktarutor

Till berättelserna ur levande livet ansluter sig citat och faktarutor. De kan utnyttjas som övningar genom att illustrera dem, söka efter andra motsvarande citat och som underlag för debatt.

Ytterligare information

I några delar finns en lista på Internet-adresser som ansluter sig till ämnet.

OBS! Följande uppgifter ingår inte i de olika delarna, men de kan utföras i anslutning till det mesta av materialet i denna handbok.

Konstuppgifter

- Måla, rita, fotografera och skulptera
- Gör ett collage av positiva och negativa bilder och texter i tidningar och tidskrifter
- Skriv och producera en pjäs
- Gör koreografi till en dansföreställning
- Komponera sånger om ämnet

Besök

Bjud in till din skola en person eller en grupp unga, som kan levandegöra det aktuella ämnet. Till exempel:

- En person som under något skede av sitt liv har varit hemlös
- En framgångsrik affärskvinna
- En rullstolsbunden eller på annat sätt fysiskt funktionshindrad person ur lokalbefolkningen

- En före detta asylsökande eller flykting
- En representant för en minoritet

Bilduppgifter

Hur ska man tolka en bild? I den sista delen "Så här kan du påverka" hittar du bilduppgifter och instruktioner om användning av bilder.

DISKRIMINERING

Innehåll

Bakgrund	14
Berättelser ur levande livet:	
Pass till en bättre framtid	15
Livet är inte alltid lätt	16
En bättre värld	17
En liten gest	18
Övningar:	
① Livscykeln	19
② Stig fram!	26
③ Mobba inte!	30

Diskriminering

Bakgrund

Avsikten med berättelserna och övningarna i denna del är att lära eleverna se likheter och olikheter mellan människor och väcka diskussion om hur det känns att bli lämnad utanför.

Det allmänna temat är diskriminering. Ämnet behandlas i ett brädspel som utgår från ett barns livscykel (från födelsen genom den tidiga barndomen ända till tonåren). Spelkorterna representerar de mycket varierande omständigheter, vilka världens barn lever i. Genom spelet blir deltagarna bekanta med olika former av diskriminering av barn samtidigt som de inser vilka följder diskrimineringen kan ha för barnets framtid.

Ojämnlik barndom är en nyckelfaktor vid diskriminering. I den tillhörande övningen uppmuntras deltagarna att identifiera sig med andra barn och fundera på hur livet skulle gestalta sig om de vore tvungna att leva i liknande förhållanden. Tanken är att väcka empati hos barnen gentemot andra barn och deras hårda livsvillkor.

Stereotyper är ofta ett tecken på i samhället djupt rotade fördomar. De unga uppmuntras att inse att just stereotyperna är den allmännaste formen av diskriminering och att det första steget i att eliminera diskriminering är att ifrågasätta dem. I övningen behandlas diskriminering, vilket de flesta ungdomar har stött på personligen, antingen som ett offer, en betraktare eller en som själv diskriminerar. Saken lyfts fram här och olika sätt att komma tillrätta med problemet presenteras.

Denna del, som behandlar utanförskap och diskriminering, utgör grunden för allt det andra som behandlas i detta handledningspaket. Genom att vi först behandlar utanförskap på ett mera allmänt plan är det sedan lättare att studera diskriminering som utgår från speciella egenskaper, såsom kön, fysisk funktionsnedsättning, tro eller härstamning.

Den växande klyftan mellan de rikaste och de fattigaste är det största problemet i vår värld. Jimmy Carter, Nobels fredspristagare 2002

Berättelse ur levande livet:

Pass till en bättre framtid

Juanita, Angola

Varje år förblir miljoner nyfödda barn oregistrerade. Om man inte är registrerad vid födelsen har man inget namn, ingen nationalitet och inga rättigheter – för juridiskt sett finns man inte till! Utan födelseintyg får man kanske inte gå i skola, få hälsovård, gifta sig eller rösta.

UNICEF samarbetar med regeringar för att säkra barnets rätt till en identitet. Under en sju månader lång kampanj i Angola år 2002 registrerades nästan en halv miljon barn.

Jag föddes år 1987 i en liten by i Huambo-provinsen. Jag har aldrig träffat min far, han dog då han steg på en landmina. Min enda bror fördes iväg av gerillan då jag var sex år. Jag har aldrig gått i skola eller lekt med andra barn. Det finns inget intyg på min födelse för min mor orkade och hann inte, hon var fullt upptagen med att hålla oss vid liv. Vi flyttade ofta från plats till plats, försökte gömma oss och hitta mat.

En dag kom det soldater till vår hydda, de ville ha saker och mat. Då vi inte hade något dödade de min mor framför mina ögon. De tände eld på vår hydda och tvingade mig med sig. Jag var bara sju år. Jag såg hur människor blev slagna och dödade. Jag blev tvingad att tvätta soldaternas byk, laga mat och bära deras saker.

Jag lyckades fly då soldatlägret blev attackerat. Jag gick och gick tills någon hittade mig och tog mig hit till flyktinglägret. Jag fördes till ett kontor där man frågade vem mina föräldrar var. Jag visste bara min mors namn. De berättade att jag borde registrera mig för att få hälsovård och kunna gå i skola. Jag kände lättnad då människorna på kontoret sade att de skulle registrera mig. Äntligen tillhörde jag något i stället för att stå utanför.

Vad tycker du?

1. Vad var det mest chockerande i denna berättelse och varför?
2. Varför bröt man mot Juanitas rättigheter?
3. Varför tror du det finns så många oregistrerade barn i världen?
4. Tror du att registreringen har någon betydelse för Juanitas liv? Varför?

Av 30 miljoner flyktingar och människor som varit tvungna att lämna sin hemtrakt är 80 % kvinnor och barn. Väpnade konflikter har under de senaste tio åren skiljt över en miljon barn från sina föräldrar eller gjort dem föräldralösa.

CRC artikel 7:
Barnet ska registreras omedelbart efter födseln och det har från födseln rätt till ett namn och ett medborgarskap.

CRC artikel 8:
Ett barn har rätt att behålla sin identitet, sitt medborgarskap, sitt namn och sina släktrelationer.

Berättelse ur levande livet

Livet är inte alltid lätt

Neema 17 år, Tanzania

CRC artikel 20:

Ett barn som inte kan bo med sin familj har rätt till särskilt skydd och stöd av staten.

CRC artikel 26:

Staterna erkänner att varje barn har rätt till social trygghet.

CRC artikel 27:

Etta barn har rätt till den levnadsstandard som behövs för dess fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

Jag är den äldsta av familjens sex barn. Jag har fem yngre bröder. Min far dog i aids. Sedan blev min mor sjuk. Jag skötte om henne tills hon dog. Jag var då 12 år. Jag var så ensam då min mor hade dött! Inte ens mina grannar kom för att se efter oss eller för att erbjuda hjälp.

Mina föräldrar trodde att utbildning var viktig för oss barn. De sade att det var vår enda chans att stiga upp ur fattigdomen. Efter att mina föräldrar dött tänkte jag att jag måste sluta i skolan. Men jag hade tur, socialarbetare fick höra om mitt problem och de hittade en organisation, med vars stöd jag kunde fortsätta att gå i skolan. Jag var bara tvungen att visa att jag samtidigt klarade av att ta hand om mina bröder. Det har inte varit lätt, men det går!

Varje morgon klockan 5.30 vaknar jag och kokar gröt för oss sex. Sedan berättar jag för mina bröder vilka hemarbeten de ska göra efter skolan. På så sätt klarar vi oss. Alla hjälper alla. Ibland tjänar jag lite pengar på tillfälliga jobb, det gör också de äldsta av mina bröder. Vi har inte mycket mat, men vi har varandra. Jag försöker bara ta en dag i sänder och jag hoppas att mina bröder och jag kan förverkliga de drömmar mina föräldrar hade för oss.

Vad tycker du?

1. Varför tror du grannarna inte besökte Neema eller erbjöd sin hjälp?
2. Varför trodde Neemas föräldrar att det var viktigt med utbildning för barnen?
3. Varför tror du Neema klarar sig trots den stora arbetsbördan?
4. Om du var Neemas granne, vad skulle du göra för att hjälpa henne?
5. Vad är det du beundrar mest hos Neema?

Det finns över 15 miljoner barn i världen som blivit föräldralösa på grund av aids. Aids är i dag den största dödsorsaken för föräldrar och därför också den största orsaken till att det finns så många föräldralösa barn i världen. Dessa barn löper stor risk att bli utnyttjade.

UNICEF samarbetar med regeringar och organisationer i utvecklingsländer för att stöda barn som blivit föräldralösa eller insjuknat i aids och för att se till att barnen går i skola och får hälsovård vid behov.

Berättelse ur levande livet

En bättre värld

Malal 15 år, Senegal

De tre rikaste männen i världen har tillsammans mera pengar än de 30 fattigaste länderna i världen.

Jag föddes i Dakar, Senegals huvudstad. Jag är yngst i familjen. Jag har fyra bröder och två systrar. Jag bor inte mera med min familj. För några år sedan hamnade jag i svårigheter och blev sänd till en islamisk skola för gatubarn. Jag ville inte dit. Jag sade till en av lärarna att jag tyckte att förhållandena i skolan inte var speciellt goda. Han uppmuntrade mig att försöka åstadkomma förbättringar. Först talade jag med eleverna, sedan med lärarna, lokala företagare och politiker.

År 1999 blev jag ombedd att resa till ett annat land för första gången. Jag for till Genève i Schweiz, där jag representerade Senegal vid FN:s Barnforum. Där talade vi om FN:s konvention om barnets rättigheter. Då jag återvänt berättade jag för alla om mina erfarenheter och jag beslöt att aktivt delta i kampen mot fattigdom. Nu är jag medlem i barnparlamentet i Senegal, en organisation som kämpar mot extrem fattigdom. Jag har också diskuterat med talmannen för vår riksdag om behovet av lagar mot barnarbete.

Utbildning kostar pengar, men det gör också okunskap
Sir Claus Moser

CRC artikel 12:
Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det.

Jag vill att alla ska förstå hur viktigt det är att vi unga är med och fattar beslut som gäller oss själva. Jag kommer att delta i Barnforumet i New York där utplånandet av fattigdomen diskuteras. Jag tror att väpnade konflikter, hiv/aids och utbildning är några av de viktigaste frågorna i mitt land, men också andra faktorer måste behandlas för att förbättra läget för världens alla barn. Jag tror att vi alla – unga och gamla – måste jobba tillsammans för att bygga upp en bättre värld.

Vad tycker du?

1. Varför tror du Malal klarar av att tala om frågor som berör honom?
2. Om du kunde delta i Barnforumet, vad ville du tala om?
3. a) Jobba tillsammans med en kamrat. Den ena av er är en intervjuare och den andra en av deltagarna i Barnforumet. Intervjuaren ska ta reda på vilka frågor deltagaren tycker är viktiga (t.ex. barnhandel) och vad han eller hon tycker borde göras för att lösa problemen.
b) Grunda ett Barnforum i klassen och rösta eller dra lott om en ordförande. Några elever kunde vara journalister, övriga deltagare från olika länder. Ge eleverna tid att förbereda diskussionsämnen och frågor.
4. Vilka frågor skulle du ta upp i elevkåren eller i ett motsvarande "ungdomsforum" i Finland? Hur skiljer sig de problem du vill behandla från problemen bland barnen i Senegal?

Diskriminering

Berättelse ur levande livet:

En liten gest

En dag då jag gick på första klassen i gymnasiet såg jag en pojke, David, från vår klass gå hem från skolan. Han bar på en massa böcker. Jag minns jag tänkte att vilken tråkmåns som bär hem sådana mängder böcker till helgen. Sedan såg jag en grupp unga springa mot honom. De skuffade böckerna ur hans armar och satte krokben för honom så att han föll omkull. Då han tittade upp såg jag den tröstlösa sorgen i hans ögon.

Jag gick fram till honom och sa: "De där pojkarna är idioter, bry dig inte om dem." Han tittade leende på mig och sade: "Tack!" Man såg att han var tacksam, på riktigt. Jag hjälpte honom att plocka upp böckerna och frågade honom var han bor. Det visade sig att han bodde nära mig. Jag skulle aldrig tidigare ha kunnat tänka mig att vara tillsammans med en sådan pojke, men ju mer jag pratade med honom desto mer tyckte jag om honom. Jag frågade honom om han ville spela fotboll med mig och mina kamrater. Han svarade ja och vi var tillsammans hela helgen, jag, mina kompisar och David.

Ca 15-20 procent av alla barn och ungdomar i Finland lider av psykiska besvär. En vanlig orsak till självmord är depression.

CRC artikel 19:
Barnet ska skyddas mot alla former av våld, försummelse och utnyttjande.

Under de följande fyra åren blev David och jag bästa vänner. Han var en god elev och han blev ombedd att hålla ett tal då vår skolgång tog slut. Även om han hade blivit mera självsäker och omtyckt, såg jag att talet gjorde honom nervös. Jag gav honom en dunk i ryggen och sade: "Det kommer du att klara av bra!"

Då han började sitt tal, harklade han sig och sa: "I dag är tiden inne att tacka dem som har hjälpt oss genom åren, föräldrar, lärare, syskon... men framför allt våra vänner. Det att du är vän med någon är den bästa gåva du kan ge en annan människa. Jag kommer nu att berätta en historia." Jag tittade förundrad på min vän då han berättade historien om hur vi möttes för första gången. Han hade planerat att ta sitt liv den helgen. Han berättade för alla att han hade tömt sitt skåp så att hans mor inte hade behövt göra det senare. Det var därför han bar hem alla sina böcker! Sedan tittade han mig i ögonen och sade: "Lyckligtvis blev jag räddad, min vän räddade mig!"

Jag hörde hur alla kippade efter andan då denna populära pojke öppet berättade om sin svagaste stund. Först nu insåg jag hur betydelsefull händelsen varit. Jag lärde mig mycket av min vän. Jag vet nu att man aldrig ska underskatta kraften i ens handlingar. Med en liten gest kan du förändra en människas liv, till det bättre eller till det sämre.

Vad tycker du?

1. Vilken uppfattning hade författaren först om David och hur förändrades den?
2. Varför hade David tänkt göra självmord?
3. Vad var det som fick honom att låta bli att göra självmord?
4. Vad menar författaren då han säger att en liten gest kan förändra en människans liv, till det bättre eller det sämre?
5. Skriv en berättelse om en liten gest som inverkat positivt eller negativt på ditt liv eller en nära anhörigs liv.

1 Livscykeln

Syfte

- Att granska de olika omständigheter som hjälper eller hindrar ett barn att uppnå sin fulla potential.
- Att förstå att goda och dåliga situationer inverkar på hur vi lever och vem vi är under resten av vårt liv.

Material

- Kopior av brädspelet "Livscykeln" (se följ. uppslag)
– en per elevgrupp på fyra
- Olikfärgade spelpjäser
- Livscykelkort – klipp ut och skriv det aktuella livscykelkedet på baksidan
- En tärning per grupp

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Presentera spelet genom att berätta för deltagarna att de kommer att spela ett spel som baserar sig på ett barns livscykel. Kontrollera att begreppet livscykel är bekant. Lagg livscykelkorterna i högar enligt ämne.
2. Skriv "graviditet" på tavlan. Berätta att allting börjar med detta, i varje fall i detta spel! Skriv sedan de övriga skedena i livscykeln i en cirkel, som på spelbrädet.
3. Förklara att orsaken till att barnets livscykel är indelad på detta sätt är att varje del utgör ett viktigt skede i ett barns utveckling. Varje skede påverkar barnets mentala, fysiska och sociala utveckling.
4. Dåliga omständigheter inverkar negativt på barnets utveckling, medan goda omständigheter har en positiv inverkan. Be deltagarna ge exempel på goda och dåliga omständigheter.
5. Berätta för deltagarna att de kommer att spela i grupper på tre eller fyra personer. Spelarna kastar tärning i tur och ordning. De rör sig framåt enligt siffran på tärningen och lyfter ett kort som hör till det livscykelsskede där de hamnat.
6. Eleven läser högt kortet han/hon lyft och plus- eller minuspoängen på kortet antecknas som spelarens egna poäng. Kortet läggs därefter underst i högen. Det kan bli aktuellt att använda samma kort på nytt.
7. Då en spelare kastar en sexa är han/hon på "semester" och får automatiskt två poäng, men får inte flytta på spelbrickan eller lyfta kort ur högen.
8. Alla spelare ska komma ända fram till slutet av livscykeln, varvid poängen räknas. Den som har flest poäng vinner.

Alternativ (utan spelbräde)

1. Be deltagarna, i par, sammanställa de positiva och negativa livssituationerna. Fråga dem om de tycker att en del människor lever sitt liv enbart i negativa omständigheter medan andra lever enbart i positiva omständigheter, eller om det finns både negativa och positiva drag i de flestas liv. Beror det på i vilken del av världen man bor? Vilka andra faktorer kan inverka på omständigheterna?
2. Spela livscykelsspelet som en lycklig familj genom att ta i bruk endast positiva livscykelkort.

Diskussion och utvärdering

- Vad tyckte deltagarna om spelet?
- Var poängskillnaderna stora vid spelets slut? Varför? (En del har kanske fått nästan bara negativa eller positiva kort, andra har ett mera balanserat utfall). Avspeglar detta det verkliga livet?
- Vilka kort kunde deltagarna identifiera sig med? Vilka avvek mest från deras egna erfarenheter?
- Föreställ dig att livet har gett dig mest negativa kort. Hur skulle ditt liv se ut? Hur skulle det troligen gå med dig?

Uppföljning

- Be deltagarna föreställa sig hur livet vore om man väljer ut det värsta alternativet med hjälp av korten. Gå igenom följande exempel med dem:

En flicka under 16 år (hitta på ett namn) som aldrig gått i skola är gravid. Hon bor i ett mycket fattigt, avlägset beläget område, där det inte finns tillgång till rent vatten eller hälsovård. Hennes mat är inte speciellt närande.

På vilket sätt kunde man förbättra hennes liv? Be om förslag till åtgärder. Kanske man bygger en brunn i byn. Med vatten ur brunnen kan människorna kanske börja odla grönsaker och plantera fruktträd. Kanske fler människor vill bo i byn tack vare tillgången till rent vatten, vilket kanske leder till att en hälsocentral byggs i byn. Den lokala skolan växer tack vare fler barn och skolan börjar kanske lära vuxna läsa.

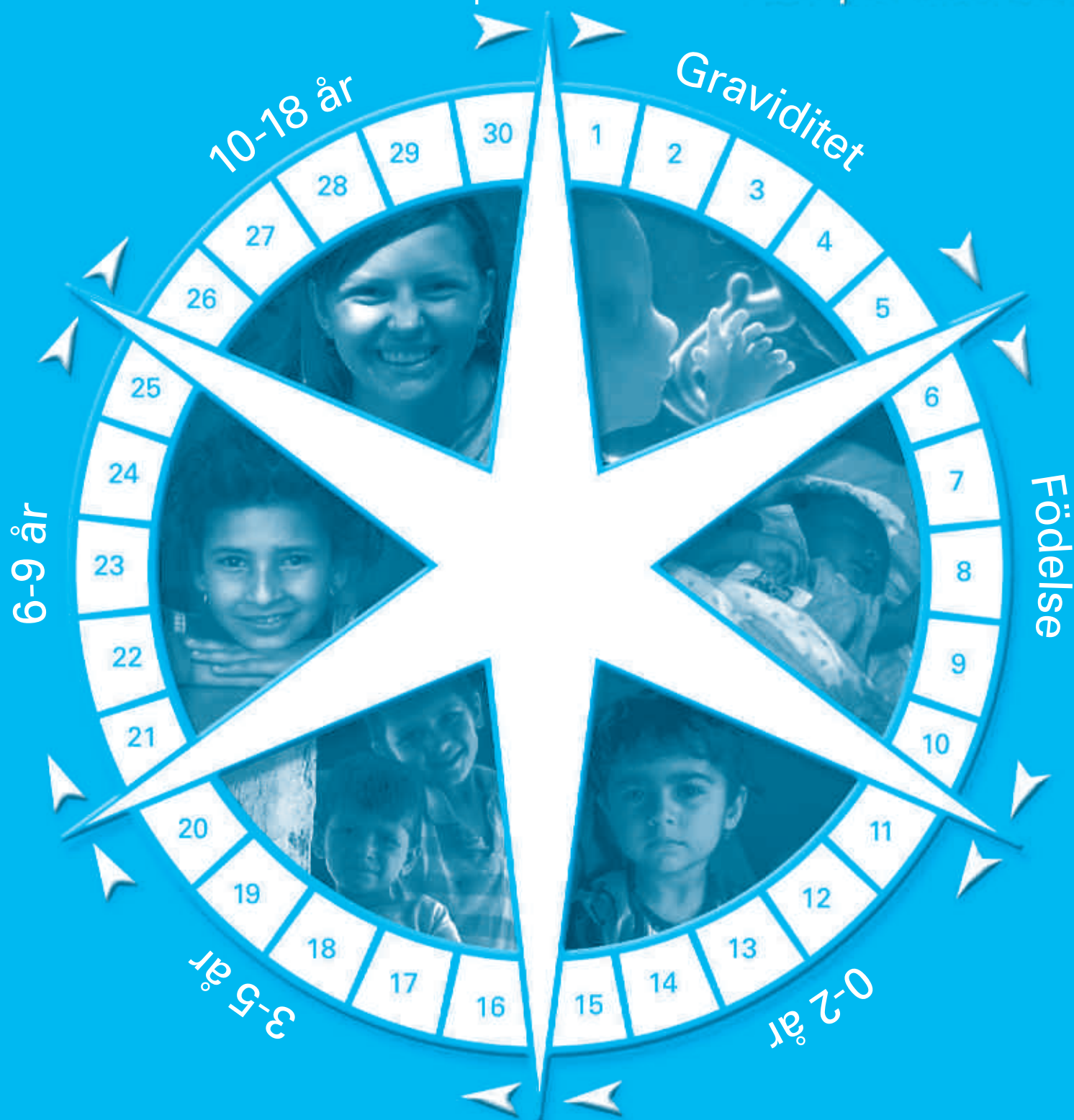
- Förklara för deltagarna att de skall fokusera var för sig eller i grupp på ett livsskede. Se till att alla livsskeden tas med.
- Be deltagarna ta upp till behandling minst två svåra situationer från det värsta alternativet i stil med exemplet ovan och ge förslag till hur man kunde göra livet bättre för personen.
- Förslagen läses högt i klassen, varvid andra kan kommentera och ge ytterligare förslag.
- Vilka problem tycker eleverna är de mest angelägna? Vilka ser ut att vara enklare att åtgärda och vilka svårare? Kan det vara så att man kan lösa två eller flera problem med en och samma åtgärd?
- Läs berättelsen ur levande livet: "Livet är inte alltid lätt".

Diskriminering ①

Kompis med alla

LIVSCYKELN-spelbräde

unicef

Livscykelkort

Graviditet Min mamma har tillgång till rent vatten och näringsrik mat. +5 poäng: Jag kommer inte att födas med problem förorsakade av undernäring och förorenat vatten.	Graviditet Min undernärda mamma har bara tillgång till förorenat vatten. -5 poäng: Risk för att jag är svag eller fysiskt/mentalt funktionshindrad vid födseln.
Graviditet Min mamma är mellan 21 och 35 år. +3 poäng: Min mamma har bättre förutsättningar för en problemfri graviditet och förlossning.	Graviditet Min mamma är under 16 år. -3 poäng: Större fara för problem för mig eller henne under graviditeten eller vid förlossningen.
Graviditet Min mamma har avgångsbetyg från gymnasium. +3 poäng: Hela familjen mår bra av detta, för min mamma har bättre förutsättningar att veta hur hon ska ta hand om oss.	Graviditet Min mamma har inte gått i skola. -3 poäng: Detta är dåligt för familjen, mammas kunskaper är mycket begränsade.
Graviditet Min mamma går på regelbundna hälsokontroller. +1 poäng: Detta är bra eftersom det är möjligt att hitta och åtgärda eventuella problem.	Graviditet Min mamma kan inte gå på någon hälsokontroll, då hon bor så långt borta från närmaste hälsocentral. -1 poäng: Min mammas och mina hälso-problem upptäcks kanske först då det är för sent.
Födelse En barnmorska hjälpte till vid förlossningen. +3 poäng: Läkarhjälp stod att få om det skulle ha blivit komplikationer vid förlossningen.	Födelse Det fanns ingen medicinskt utbildad person närvarande då jag föddes. -3 poäng: Förlossningen var svår och både min mamma och jag höll på att dö.
Födelse Det fanns riklig tillgång till rent vatten då jag föddes. +3 poäng: Rent vatten behövdes för att förhindra infektioner.	Födelse Det fanns bara lite smutsigt vatten då jag föddes. -3 poäng: Man kunde inte tvätta oss rena och både min mamma och jag blev sjuka.

Diskriminering ①

Födelse Min mamma ammade mig ända från födelsen +2 poäng: Modersmjölken är bäst, den ger nyfödda skydd mot sjukdomar och är ren och näringsrik.	Födelse Min mamma ger mig modersmjölksersättning ur flaska. -2 poäng: Vattnet är inte rent och hon blandar inte i tillräckligt med mjölkpulver. Jag är ofta sjuk och vikten stiger inte tillräckligt.
Födelse Jag föddes frisk av en frisk mamma. +5 poäng: En bra början på mitt liv!	Födelse Jag föddes hiv-positiv i ett utvecklingsland. -5 poäng: Mitt liv har fått en mycket tragisk början.
0-2 år Efter min födelse har jag blivit registrerad. +5 poäng: Det är bra för nu erkänner staten mitt namn och min nationalitet, vilket jag har nytta av.	0-2 år Jag har inte blivit registrerad. -5 poäng: Det är dåligt för nu blir jag utan hälsovård och utbildning och får inte ens gifta mig.
0-2 år Jag är vaccinerad. +5 poäng: Det betyder att jag är skyddad mot sjukdomar som kunde ha förorsakat någon funktionsnedsättning eller döda mig.	0-2 år Jag är inte vaccinerad. -5 poäng: Det betyder att jag kan få sjukdomar som leder till någon funktionsnedsättning eller dödar mig.
0-2 år Någon ser efter mig under hela dagen. +5 poäng: Min hjärna utvecklas snabbt och jag lär mig hela tiden då någon leker med mig och talar till mig.	0-2 år Jag lämnas ofta ensam då familjen arbetar. -5 poäng: Jag lär mig ingenting då jag inte får stimulans och jag kan råka ut för någon allvarlig olycka.
0-2 år Jag har en svår sjukdom som påverkar ämnesomsättningen och mina föräldrar vet det. +1 poäng: Vid en rutinkontroll kort efter födelsen konstaterades sjukdomen, jag får nu rätt slags vård.	0-2 år Jag har en svår sjukdom som påverkar ämnesomsättningen, men mina föräldrar vet inte om det. -5 poäng: Min sjukdom är inte diagnostiserad. Jag har svårt att andas då lungorna är skadade.

Diskriminering ①

3-5 år Jag går i förskola. +5 poäng: Jag har roligt och lär mig en massa. Min mamma kan arbeta då jag är i skolan.	3-5 år Min syster tar hand om mig då min mamma arbetar. -5 poäng: Min syster är bara 8 år. Hon kan inte själv gå i skola eftersom hon måste sköta om mig.
3-5 år Jag är en del av en kärleksfull familj. +5 poäng: Jag känner mig lycklig och trygg.	3-5 år Jag bor på ett barnhem. -5 poäng: Jag är blyg och ensam och längtar efter en mamma och en pappa som älskar mig.
3-5 år Jag är funktionshindrad, men det noterades i ett tillräckligt tidigt skede. +3 poäng: Det här har hjälpt mina föräldrar att få behandling för mig, vilket gör det enklare för dem att sköta mig hemma.	3-5 år Jag har en funktionsnedsättning som man inte förstår sig på. -3 poäng: Min familj håller mig gömd och de talar om att skicka mig till någon anstalt.
3-5 år Jag äter massor av färska grönsaker och frukter. +3 poäng: Jag är frisk och jag ser bra.	3-5 år Jag äter sällan färska grönsaker och frukter. -3 poäng: Jag är ofta sjuk och min syn är dålig (brist på A-vitamin).
6-9 år Jag går på lågstadiet. +5 poäng: Jag lär mig massor och jag har många vänner.	6-9 år Jag måste arbeta 10 timmar varje dag. -5 poäng: Arbetet är farligt och jag har inte tid att gå i skola eller att leka med kamrater.
6-9 år Vi har rent vatten i vårt hus. +5 poäng: Rent vatten direkt ur kranen har stor betydelse för min hälsa.	6-9 år Jag går två timmar varje dag för att hämta vatten från en liten sjö. -5 poäng: Det är skadligt för min rygg att bära tunga vattenkärl och sjövattnet är mycket smutsigt.

Diskriminering ①

6-9 år Min familj flyttade hit från ett annat land. Vi har blivit varmt emottagna. +3 poäng: Vi känner oss lyckliga och trygga.	6-9 år Min familj flyttade hit från ett annat land. Vi har fått ett ovänligt mottagande och vi har inte känt oss välkomna. -3 poäng: Människorna ropar otrevliga saker åt oss. Jag är nervös och bekymrad.
6-9 år I vår familj talar vi ett annat språk hemma. Jag får hjälp i båda språken i skolan. +3 poäng: Även om jag inte talar mitt nya hemlands språk så bra ännu, känner jag mig inte diskriminerad.	6-9 år I vår familj talar vi ett annat språk hemma. Jag får inte tala det i skolan. -3 poäng: I skolan känner jag mig dum då jag inte är så bra i det nya språket – jag kan ju både läsa och skriva bra på mitt eget språk.
10-18 år Jag går på gymnasiet. +5 poäng: Utbildning är bra för min och min familjs framtid.	10-18 år Jag kan inte gå i skola då jag måste arbeta. -5 poäng: Mitt arbete förstör min hälsa, men jag kan inte få något bättre jobb då jag saknar utbildning.
10-18 år Jag har ett funktionshinder, men jag klarar mig eftersom jag får mycket stöd. +5 poäng: Trots mitt funktionshinder får jag gå i skola. Jag är glad och har många kompisar.	10-18 år Jag har ett funktionshinder, men jag får inget stöd. -5 poäng: Jag är tvungen att stanna hemma. Jag går inte i skola och har inga vänner.
10-18 år Jag har ett lyckligt familjeliv. +5 poäng: Jag ser med tillförsikt och glatt sinne på framtiden.	10-18 år Jag kommer inte överens med min mamma eller styvfar. -5 poäng: Det går inte att tala med dem. De bara ropar och min styvfar är våldsam.
10-18 år Jag har en helt annan bakgrund än de andra barnen i skolan, men vi kommer bra överens. +3 poäng: Jag är lycklig och litar på att skolan kommer att gå helt OK för mig också i fortsättningen.	10-18 år Jag har en helt annan bakgrund än de andra barnen i skolan. De mobbar mig. -3 poäng: Jag orkar inte studera. Jag känner mig ensam och olycklig.

② Stig fram!

Syfte

- Att uppväcka empati hos unga för människor som är annorlunda.
- Att visa på brister i jämlikhet och jämställdhet mellan människor.

Material

- Ett rollkort (se följ. uppslag) per deltagare (ev. anpassat till den egna situationen).
- Frågeformulär (se följ. uppslag).
- Ett öppet utrymme: korridor, klassrum eller ute.

Tid 45 minuter till 1 timme.

Metod

1. Förklara för deltagarna att avsikten är att de lever in sig i en påhittad roll. Därefter får de svara på frågor i egenskap av den påhittade personen. Uppgiften är att försöka föreställa sig vad rollpersonen skulle svara.
2. Dela ut rollkortet slumpvis åt alla deltagare. Minst tre deltagare bör få kortet på vilket man uppmanar dem att vara sig själv. Be att deltagarna inte yppar för varandra vilken roll de fått.
3. Be deltagarna ställa sig i rad och börja leva in sig i rollen. För att hjälpa dem på traven (det kan nämligen ibland vara mycket svårt) läser du högt följande frågor, med tid att tänka mellan frågorna.
 - Hurdan var din barndom? Vilket slags hus bodde du i? Vilka lekar och/eller spel spelade du? Vilka yrken hade dina föräldrar?
 - Hurdant är ditt vardagsliv i dag? Var träffar du dina vänner? Vad gör du på morgonen, eftermiddagen eller kvällen?
 - Vad slags livsstil har du? Var bor du? Hur mycket pengar tjänar du i månaden? Vad gör du på fritiden/semestern?
 - Vad är det som inspirerar dig och vad är du rädd för?
4. Berätta för deltagarna att du kommer att läsa högt för dem om situationer och händelser ur frågeformuläret. Var gång de kan svara "ja" på påståendet ska de ta ett steg framåt. I annat fall ska de stanna där de är.
5. Vänta med följande påstående tills eleverna hunnit ta ett steg framåt och titta sig omkring för att notera hur långt de kommit i förhållande till andra elever.
6. Efter det att du läst alla påståenden ber du var och en notera var den hamnat. Ge dem sedan ett par minuter tid för att komma ur sin roll innan ni går över till utvärderingen.

Diskussion och utvärdering

- Börja med att fråga deltagarna vad som hände och vad de tyckte om övningen.
- Ta upp till diskussion frågor som övningen väckt och fråga om deltagarna tycker att de lärt sig någonting:
 - Hur kändes det för deltagarna då de tog ett steg framåt?
 - Hur kändes det då de blev kvar på sin plats?
 - I vilket skede märkte de som ofta steg framåt att andra inte rörde sig framåt i samma takt som de?
 - Gissade sig deltagarna till rollfördelningen? (Läs högt några av de mer extrema rollerna).
 - Hur lätt eller svårt var det att leva in sig i sin roll? Hurdan tänkte de sig rollpersonen?
 - Var de säkra på att den information och den bild de hade av rollpersonen var tillförlitliga? Eller baserade de sig på stereotyper och fördomar?
 - Ger övningen på något sätt en bild av samhället? Hur?
 - Vilka är de rättigheter en del människor inte har?
 - Vad kunde man göra för att minska på ojämlikheten i samhället?

Tips för den som leder övningen

Försäkra dig om att alla hör dig väl, speciellt om ni jobbar utomhus eller om gruppen är stor. En hjälpledare kunde i detta fall vara till nytta.

I början av inlevelseskedet är det möjligt att en del av deltagarna säger att de vet för litet om rollpersonens liv. Berätta för dem att detta inte har någon betydelse och att de ska använda sig av sin fantasi så mycket som möjligt. Styrkan i denna övning ligger i att man helt konkret ser hur avståndet mellan deltagarna växer, speciellt i slutskedet då avståndet mellan dem som ofta tog ett steg framåt och dem som sällan gjorde det är som störst. Man kan förstärka budskapet i övningen genom att hitta på roller som motsvarar det verkliga livet för en del barn t.ex. i utvecklingsländer. I detta fall bör du se till att endast några få deltagare har möjlighet att ta steg framåt, dvs. svara ja. Denna regel gäller också för stora grupper då du är tvungen att hitta på fler roller.

Diskriminering

2 Frågeformulär

1	Du har alltid haft tillräckligt med pengar för att göra vad du vill.
2	Du har ett trivsamt hem, ni har mobiltelefoner och television.
3	Du upplever dig vara respekterad av människorna runt dig.
4	Du tycker att dina åsikter noteras och att människorna lyssnar på dig.
5	Du har slutfört eller kommer att slutföra grundskolan.
6	Du är inte rädd för att bli stoppad av polisen på gatan.
7	Du vet vem du ska vända dig till om du behöver få råd och hjälp.
8	Du har aldrig tyckt att du blivit diskriminerad.
9	Du kan gå till läkare och få medicin då du behöver det.
10	Du kan åka på semester minst en gång om året.
11	Du kan bjuda hem vänner när du vill.
12	Du har ett intressant liv och ser positivt på framtiden.
13	Du har möjlighet att studera till det yrke du valt.
14	Du är inte rädd för din säkerhet på gatan.
15	Du skulle kunna gå på bio eller teater minst en gång i veckan.
16	Du kan bli förälskad i vem du vill.
17	Du kan äta hälsosamt och vad du vill.
18	Du har möjlighet att utnyttja Internet.
19	Du går ofta ut med dina vänner.
20	Du får lön för ditt arbete.

Diskriminering

2 Rollkort

Du är en 16-årig gravid flicka.	Du är dotter till rika föräldrar. Du är 18 år och studerar vid universitet.
Du är 15 år och lider av dyslexi.	Du är en 15-årig pojke som lever på gatan. Du rymde hemifrån då din far misshandlade dig.
Du är dotter till en ambassadör i det land där du nu bor.	Du är en funktionshindrad universitets-studerande, du rör dig med rullstol.
Du är en illegal invandrare från ett krigshärjat land. Din familj är inte med dig.	Du är en mannekäng av afrikanskt ursprung.
Du är en 17-årig utbyteselev från Mellanöstern.	Du är en 13-årig pojke som blivit mobbad i skolan.
Du är en känd programvärd i ett TV-program för barn. Du är muslim.	Du är 11 år och föräldralös. Du bor på ett barnhem i Östeuropa.
Du är en 16-årig flicka som snart skall giftas bort med en man du aldrig sett.	Du är 13 år och har inlärnings svårigheter.
Du är en 17-årig politisk flykting som söker asyl.	Du är son till en asiatisk invandrare som driver ett framgångsrikt företag.
Du är en skicklig fotbollsspelare som spelar i ett europeiskt topplag. Du är svart.	Du är 14 år och din far är en arbetslös alkoholist.
Du är en tonårig popstjärna.	Du är dig själv.
Du är dig själv.	Du är dig själv.

③ Mobba inte!

Syfte

- Att förstå orsakerna till och konsekvenserna av mobbning.
- Att undersöka sätt att minska på mobbningen.

Material

- Kopior av frågeformuläret (se följande uppslag) – en per elev.
- Tavla eller blädderblock
- Papper och penna.

Tid 45 minuter till 1 timme.

Metod

1. Presentera uppgiften. Be deltagarna sätta igång med idékläckning om mobbning. Allt man kommer att tänka på i samband med mobbning skrivs ner på ett papper.
2. Efter 5 minuters idékläckande skrivs alla idéer på en tavla. Samtidigt kan man ställa några frågor: Varför blir en del människor mobbade? Mobbas människor av olika slag i olika skolor? Varför? Är det bara i skolor människor blir mobbade? Hurdan människa är en mobbare?
3. Ge deltagarna var sitt frågeformulär och be dem fylla i det anonymt.
4. Samla ihop frågeformulären och be ett par frivilliga sammanställa informationen.
5. Under tiden, be de övriga deltagarna diskutera vilka resultat frågeformulären kan tänkas innehålla. Be också om förslag på vilket sätt de tycker formuläret kunde göras bättre.
6. Be de frivilliga presentera resultatet.

Diskussion och utvärdering

- Vilka slutsatser kan deltagarna dra om mobbning med ledning av informationen i formulären, i den egna gruppen och/eller allmänt?
- Fanns det några överraskningar?
- Ta upp till diskussion några av följande frågor:
 - Hur tror du det känns att bli mobbad?
 - Ligger ansvaret för mobbningen på den mobbade?
 - Försöker mobbarna bevisa något för de andra då de mobbar?
 - Är mobbning en form av våld?
 - Är mobbning en form av maktutövning?
 - Är mobbning oundvikligt?
 - Om din vän blir mobbad, borde du berätta om det för någon, även om din vän har berättat om sitt problem i förtroende?
 - Vilka är de vanligaste fördomarna mobbade människor möter?
 - Vem är det som ansvarar för att mobbning inte förekommer?
- Vad tycker deltagarna borde göras, i den egna gruppen och/eller allmänt?

Uppföljning

- Be deltagarna läsa berättelsen "En liten gest". Vad lär berättelsen oss? Vad var det berättaren gjorde som det är skäl att lägga på minnet?
- Uppmuntra deltagarna att försöka hitta en grupp eller förening som motarbetar mobbning i elevernas hemland och att erbjuda sitt stöd åt föreningen.
- T.ex. webbplatserna sv.wikipedia.org och www.folkhalsan.fi innehåller information om mobbning.
- Uppmuntra deltagarna att ordna möten och diskussioner i klassen om mobbning – klassen kan göra affischer, bilder, dikter, berättelser och pjäser som man också kunde presentera för de övriga eleverna i skolan.
- Barnen måste få känna sig trygga på rasterna och vid lunchtid – finns det tillräckligt mycket att göra och tillräckligt många övervakare?
- Det finns skolor där äldre barn hjälper yngre som utsätts för mobbning. En del har grundat elevstödgrupper för att hjälpa mobbade barn och också mobbare. Om det finns intresse, kan man ge information om sådana stödgrupper.
- Be deltagarna ta reda på hur vanligt det är med mobbning i deras skola. Som hjälp kan man använda ett anonymt frågeformulär, se exempel på följande sida. Då svaren är klara kan man skriva ett sammandrag som alla får ta del av.
- Om det görs en undersökning i avsikt att uppdatera skolans handlingsprogram i fråga om mobbning, gör om den på nytt om ett år för att se om ändringarna haft någon effekt.

③ Frågeformulär om mobbning

1	Har du någonsin blivit mobbad?	ja/nej
2	Blir du mobbad nu?	ja/nej
3	Gällde mobbningen nedsättande benämningar?	ja/nej
4	Hotade mobbaren att skada dig?	ja/nej
5	Ingick det våld (slag, sparkar, knuffar) i mobbningen?	ja/nej
6	Vad berodde mobbningen på? (a) din tro, (b) ditt ursprung, (c) ditt funktionshinder (d) annan orsak, (e) vill inte säga	
7	Hur reagerade du på mobbningen? (a) jag reagerade inte, (b) höll mig undan, (c) blev deprimerad (d) jag blev våldsam av mig	
8	Berättade du för någon om mobbningen? (a) för vänner, (b) för familjen, (c) för läraren, (d) för någon annan, (e) för ingen	
9	Fick du hjälp av personen du talat med?	ja/nej
10	Tog mobbningen slut?	ja/nej
11	Om mobbningen tog slut, varför tror du den tog slut?	
12	Om mobbningen fortsatte, varför tror du den fortsatte?	
13	Var skedde mobbningen? (a) i skolan, (b) hemma, (c) på skolvägen, (d) överallt	
14	Vilka områden i skolan är de otryggaste?	
15	Har du sett någon annan bli mobbad?	ja/nej
16	Har du nånsin mobbat någon?	ja/nej
17	Om du svarade ja på föregående fråga, varför mobbade du och varför just den personen?	
18	Vad tror du man kunde göra för att förhindra mobbning?	

KÖN

Innehåll

Bakgrund	34
Berättelser ur levande livet:	
So vill gå i skola	35
Jourtelefonen	36
Olgas berättelse	37
Uppgifter:	
① Stereotyper beträffande kön	38
② Ursäkta, sa du flicka?	39
③ Det hände hemma	41
Ytterligare information	46

Bakgrund

Det är fråga om diskriminering då en person inte är jämställd med andra på grund av sitt kön. Omgivningen ställer olika förväntningar på flickor och pojkar redan från födseln. I samband med att man inlemmas i samhället är individen tvungen att anamma könsroller, som påverkar fördelningen av arbetsuppgifter, makt och ansvar för vården mellan könen.

Ojämslälldheten mellan könen har diskuterats mycket under de senaste fyra årtiondena. Den globala diskrimineringen av flickor är så djupt rotad att pojkarna anses vara mera värda än flickorna i största delen av världen. Flickorna utgör majoriteten av de 120 miljoner barn som inte går i skola, som får sämre hälsovård och som utnyttjas på olika sätt. Denna diskriminering innebär förlorade möjligheter, förlorat hopp och även förlorade liv. I hur många länder betalar man lika lön för lika arbete? I hur många länder erbjuder man lika möjligheter för män och kvinnor? Varför är familjevåld så vanligt och trots det så osynligt?

Flickornas utbildning står i fokus i denna del. Undersökningar som UNICEF utfört visar att flickor som saknar utbildning oftare råkar ut för sjukdomar, utnyttjande och missbruk. Man bör dock också komma ihåg att trots att flickorna normalt är de förfördelade, kan även pojkar bli diskriminerade.

FN:s specialsession för barn resulterade i dokumentet "En värld anpassad för barn". Detta dokument slår fast att flickor och kvinnor ska ha rätt till alla mänskliga rättigheter och friheter, rätt att delta fullt ut och på jämställd fot i samhällslivet och vara skyddade mot alla former av våld, missbruk och diskriminering.

Avsikten med denna del är att väcka diskussion om diskriminering av flickor och kvinnor och att sporra de unga som vill arbeta för jämställdhet mellan könen. Aktiviteterna uppmuntrar att granska stereotyper som hör ihop med det manliga och det kvinnliga, dvs. egenskaper som typiskt tillskrivs flickor och pojkar och som ofta förstärks av samhället och media. Med hjälp av aktiviteterna ber man de unga fundera på vilka konsekvenser olika stereotyper har och seriebilder illustrerar olika former av könsdiskriminering. Känsliga saker, såsom familjevåld, behandlas med hjälp av sångtexter.

En hållbar förändring och en väsentlig minskning av fattigdomen är inte möjliga så länge som flickorna nekas grundutbildning, eftersom detta hindrar dem att delta i utvecklingen på ett jämställt plan.

Carol Bellamy, UNICEF:s förre generalsekreterare

Kön

Berättelse ur levande livet

So vill gå i skola

So 12 år, Vietnam

"Jag heter So. Jag bor i en liten by i Vietnam. Le är min bästa vän, det är hon som står till vänster på fotot. Jag har känt henne i hela mitt liv. Vi är nästan som systrar, utom att hon får gå i skola och jag måste arbeta på risfälten. Min familj har inte råd att låta oss alla gå i skola. Min lillasyster och min

bror går i skola, men inte jag. Mina föräldrar behöver mig i arbetet på fälten. Då jag var yngre var jag tvungen att ta hand om mina yngre syskon, så jag kunde inte gå i skola då heller. Så nu kan jag varken skriva eller läsa."

Då jag frågade henne om hon var sorgsen över att hon inte kunde gå i skola, sänkte hon blicken och tittade bort. Le svarade i hennes ställe:

"So sörjer över att hon inte får gå i skola, men hennes föräldrar är glada över att hon jobbar hemma. Jag måste också jobba hemma. Innan jag går till skolan på morgonen ska jag hämta vatten och mata våra grisar. Och då jag kommer hem på kvällen ska jag se till vår vattenbuffel och arbeta på risfälten innan jag börjar göra mina läxor. Som vuxen vill jag bli lärare och lära barnen skriva och läsa. Det ska jag också lära dina döttrar, So!"

UNICEF arbetar tillsammans med den vietnamesiska regeringen för att hjälpa barnen i de fattigaste delarna av landet att gå i skola. Också vuxna kan gå på kurser för att lära sig skriva och räkna. Vi får hoppas att So kan delta i någon av kurserna. Le frågade So om hon har tänkt skicka sina barn till skolan sen då hon har en egen familj. "Le, mina flickor blir säkert dina bästa elever!" skrattade So.

Vad tycker du?

1. Varför tror du Les föräldrar lät henne gå i skolan medan Sos föräldrar ville att So stannar hemma?
2. Varför tycker en del människor att det inte är viktigt att flickorna går i skola?
3. Föreställ dig hur livet skulle vara i ditt hemland om bara en liten del av flickorna kunde gå i skola.
4. Gör en undersökning om en kvinna med god utbildning. Det kunde vara någon du beundrar. Skriv en kort biografi och berätta varför du beundrar just henne.

Under största delen av historien har Anonym varit en kvinna.
Virginia Woolf

Utbildning är att förflytta sig från mörker till ljus.
Allan Bloom

CRC artikel 28:
Ett barn har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning.

CRC artikel 31:
Ett barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.

Berättelse ur levande livet

Jourtelefonen

Hanieh 10 år, Iran

Affisch för Jourtelefon för barn.

min mormor kom, tog hon mig i handen och lät inte min mamma ta mig med sig hem. Mormor ringde jourtelefonen. Människorna där förde mig först till ett skyddshem och sedan flyttade jag till mina morföräldrar för att stanna.

Nu tycker jag livet är skönt! Det går bra i skolan och jag spelar korgboll, simmar och målar. Efter att ha gjort mina hemläxor tittar jag på mina favoritprogram i TV. Min mormor försöker få mig att träffa min mamma, men jag vill inte se henne mera. Det känns som om hon aldrig älskat mig. Min mormor säger att då jag blir äldre kommer jag att förstå bättre och förlåta henne.

CRC artikel 3:

Vid alla beslut som rör ett barn ska barnets bästa prioriteras.

Vad tycker du?

1. Varför hatar Hanieh sin mamma så?
2. Vad tänker du om Haniehs mor och hennes liv?
3. Håller du med Haniehs mormor om att Hanieh kanske kan förstå och förlåta sin mamma då hon blivit äldre?
4. Skaffa fram information om familjevald i Finland. Hur vanligt är det? Finns det lagar som skyddar offren för familjevald? Finns det platser för tillfälligt skyddat boende för offren att fly till? Finns det någon jourtelefon i

Finland

där man kan få hjälp?

Jourtelefonen inrättades i Iran år 2000 av UNICEF, iranska socialministeriet och en organisation för fosterföräldrar för att hjälpa barn som har blivit utsatta för övergrepp och bistå med rådgivning.

CRC artikel 29:

Utbildningen ska utveckla barnets individuella färdigheter, dess respekt för de mänskliga rättigheterna och för barnets egen, föräldrarnas och andras kultur samt dess tolerans.

Kön

Berättelse ur levande livet

Olgas berättelse

Olga 18 år, Ryssland

Min familj var fattig. Vi var alltid tvungna att kämpa för att få räkningarna betalda. Min pappa var arbetslös och min mor sjuk. Vi bävade för vinterns ankomst, de extra kostnaderna för värme betydde att vi måste knappa in ännu mera på annat.

En sommar bjöd min vän mig till ett disko för att fira hennes födelsedag. Där träffade jag en pojke, Igor, som var mycket trevlig och hövlig. Jag började sällskapa med honom. Han var alltid vänlig och trakasserade mig aldrig. Han sade att han ville hjälpa mig så att jag kunde fortsätta mina studier. En dag bad han mig ge honom mitt pass och mina identitetspapper, med vilka han skulle ordna en studieplats för mig utomlands. Det fanns ingen orsak för mig eller min familj att inte tro på honom.

Jag packade mina saker och åkte iväg i Igors bil. Jag tyckte det var lite underligt att det fanns två andra unga flickor i bilen. Då vi kommit fram till en stad berättade Igor för mig att det inte blivit något av studieplatsen, men att han hade lyckats ordna ett arbete på ett hotell i Holland. Jag tänkte att nu kan jag åtminstone tjäna pengar och skicka hem en del. Igor förde mig och de två andra flickorna till flygplatsen och flög med oss till Holland där vi fördes till ett litet hotell. Där tvingades jag att bli prostituerad. Efter de sex hemskaste månaderna i mitt liv blev jag till slut utvisad och skickades tillbaka till Ryssland. Jag var i ett förfärligt tillstånd då jag återvände hem. Jag hade inga pengar och efter allt det som hade hänt klarade jag inte av att arbeta, jag var för nervös.

Mina vänner förde mig till en lokal socialstödscentral, där jag fick hjälp av en psykolog och hjälp med att planera framtiden. Så småningom hittade jag min plats i samhället och lyckades glömma mina sorgliga minnen. Utan centralens stöd hade jag knappast klarat mig. Centralen får understöd av UNICEF, men där jobbar också frivilliga, av vilka jag nu är en. Jag stöder andra som hamnat i samma situation och informerar om farorna med kvinnohandel. Jag vill jobba för att andra inte ska behöva uppleva detsamma som jag.

Vad tycker du?

1. Varför tror du Olga trodde på Igor?
2. Vilka är de kriminella i den här berättelsen och vem blev bestraffad?
3. Varje år skickas hundratusentals flickor utomlands under falska förevändningar att arbeta som billig arbetskraft eller som prostituerade. Vad borde man göra för att få ett slut på detta?

Jämlikhet är ett resultat av mänsklig organisation. Vi är inte födda jämlika.
Hannah Arendt

CRC artikel 32:
Ett barn får inte utföra arbete som kan hindra dess utbildning eller äventyra dess hälsa och utveckling.

Könsstereotyper

Syfte

- Att ge information om manliga/kvinnliga stereotyper.
- Att få deltagarna att inse att stereotyperna är en form av diskriminering.

Material

- Stora pappersark
- Pennor/tuschpennor i olika färger

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Börja med att fråga deltagarna om de vet vad man menar med en stereotyp. Dela in deltagarna i små enkönade grupper och ge varje grupp två pappersark och pennor eller tuschpennor i olika färger.
2. Skriv överst på det ena arket: "Kvinnor är..." och överst på det andra arket: "Män är..."
3. Berätta att avsikten är att tillsammans undersöka vad man menar med könsstereotyper. Be varje grupp skriva upp alla de egenskaper hos det motsatta könet som de anser vara verkliga och därtill sådana som de hört sägas, till exempel: kvinnor är pratsamma eller män är starka. Be dem sedan göra en motsvarande lista på det egna könets egenskaper.
4. Sammanför var och en av flickgrupperna med en pojkgrupp och be dem jämföra listorna. Skiljer sig flickornas och pojkarnas listor från varandra? Om ja, varför?
5. Ni kan göra också så här:
Be eleverna parvis skriva upp sina egna egenskaper och drag (hårfärg, karaktärsdrag, hobby). Be deltagarna byta papper med varandra och skriva den aktuella stereotypen vid varje uppräknad egenskap (t.ex. blond, mindre intelligent). Ge pappren tillbaka. Fråga deltagarna om stereotyperna håller streck.

Diskussion och utvärdering

- Fråga grupperna vilka de mest spridda uppfattningarna om kvinnliga och manliga egenskaper är. Be dem fundera på följderna av att kvinnor och män anses ha vissa egenskaper. Titta på olika situationer, i familjen, på arbetsplatsen och i skolan.
- Diskutera till slut med hela klassen om stereotyper och vilka följder de har.

Uppföljning

- Bläddra i tidskrifter och plocka ut stereotypiska bilder eller artiklar om män, kvinnor, flickor och pojkar. Gör ett kollage av bilderna eller artiklarna på olika papper, ett med manliga och ett med kvinnliga stereotyper. Visa dem för klassen och diskutera resultatet.

② Ursäkta, sa du flicka?

Syfte

- Att identifiera olika former av könsdiskriminering

Material

- Teckningarna i slutet av denna aktivitet, om möjligt förstörade
- Pappersark och pennor

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Dela in deltagarna i minst fyra grupper.
2. Ge varje grupp en egen teckning som de kan kommentera.
3. Be grupperna analysera teckningarna och ställa sig själva följande frågor:
 - a) Var utspelas händelsen på teckningen?
 - b) Vem är personerna?
 - c) Vad gör de?
 - d) Vilka är de vuxnas attityder mot flickor?
 - e) Vilka är de vuxnas attityder mot pojkar?
 - f) Vem blir diskriminerad?
 - g) Tycker du att diskriminering som förekommer här är fel?
4. Skriv svaren på ett pappersark.
5. Be varje grupp presentera sin teckning för klassen och diskutera resultatet med de övriga grupperna.
6. Skriv på tavlan en förteckning över de former av diskriminering som har diskuterats. Till exempel det att kvinnors arbete (speciellt hemarbete) ofta inte räknas som arbete.

Diskussion och utvärdering

1. Öppna en debatt genom att fråga barnen om det förekommer diskriminering i Finland. Be dem ge exempel.
2. Har någon stött på några former av diskriminering mot flickor, som inte nämns här?
3. Blir pojkar diskriminerade på något sätt? Hur?
4. Tycker du att det förekommer könsdiskriminering i din skola?

③ Det hände hemma

Syfte

- Att informera om familjevåld som en av de vanligaste och mest nedtystade formerna av våld.
- Att uppväcka empati hos eleverna och få dem att lita på sig själva i kampen mot familjevåld.

Material

- Sångtexterna i slutet av övningen eller andra sånger som behandlar familjevåld. Försök också få tag i melodin.
- Papper, pennor, färger, tidskrifter, lim.

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Presentera övningen genom att spela en av sångerna och fråga sedan eleverna vad sången handlar om. Läs texten om du inte får tag på musiken på skiva.
2. Be deltagarna bilda grupper om minst fyra personer. Dela ut sångtexter. Grupperna kan ges möjlighet att välja sin sångtext.
3. Be deltagarna teckna bilder som illustrerar sången. De behöver inte känna till melodin för att kunna göra det eftersom texten kan läsas som en dikt.
4. Ge deltagarna tillräckligt med tid för teckningsarbetet, till vilket de kan använda allt till buds stående material. Ge dem tid till att öva sin presentation.
5. Be grupperna presentera sin sång. Ett barn läser eller sjunger texten medan de övriga visar bilderna.
6. Be sedan grupperna berätta om vad de tror är sångens budskap.
7. Är alla andra av samma åsikt?

Diskussion och utvärdering

- Gå på nytt kort igenom gruppernas arbete genom att diskutera med gruppens medlemmar. Har deltagarna förstått de känslor som kommer fram i sångerna? Hur upplevde de dessa känslor?
- Vilka former av våld är de vanligaste i elevernas närområde? I hela landet? Vilka mänskliga rättigheter är hotade på grund av våldet? Vad kan familjevåld bero på? Hur påverkar det barn? Hur kan man få slut på familjevåldet? Vad kunde eller borde göras av myndigheterna, lokalsamhället, medlemmarna i familjer där våld förekommer, vänner och grannar?
- Jämför gruppens reaktioner och de synpunkter som framfördes under diskussionen med de olika former av våld som nämnts i övningens början. Fanns familjevåld på deras lista? Om inte, så varför inte?

Alternativ

Be deltagarna själv välja någon sång som har ett budskap om familjevåld. Det finns många sånger som behandlar detta ämne. Folkmusikern Gerri Gribi har sammanställt en lista på nästan tvåhundra sånger som handlar om familjevåld eller sexuella övergrepp. Det är fråga om allt från traditionell folkmusik till punk och popmusik. Listan finns på hennes webbplats: www.creativefolk.com.

Tips för ledaren

Kom ihåg att ärendet är mycket känsligt och att deltagarnas integritet inte får kränkas, eftersom en del kan ha personlig erfarenhet av familjevåld. Förklara för alla att ingen ska känna sig tvingad att berätta mer än de önskar.

Uppföljning

Läs på nytt berättelsen "Jourtelefon" om hur iranska UNICEF hjälper barn som råkat ut för övergrepp. Dessa barn, såsom Hanieh, kan ringa UNICEFs jourtelefon för att informera om övergrepp och för att be om hjälp.

I slutet av delen finns adresser till Internetsidor som behandlar dessa ämnen.

Murheellisten laulujen maa
Eppu Normaali

Syyttömänä syntymään sattui hän
tähän maahan pohjoiseen ja kylmään
Jossa jo esi-isät juovuksissa totta kai
hakkasivat vaimot, lapset
jos ne kiinni sai
Perinteisen miehen kohtalon
halus välttää poika tuo
En koskaan osta kirvestä
en koskaan viinaa juo
Muuten juon talon

Lumihanki kutsuu perhettä talvisin,
vaan en tahdo tehdä koskaan lailla isin
Mut kun työnvälityksestä työtä ei saa
hälle kohtalon koura juottaa väkijuomaa
Niin Turmiolan Tommi taas herää henkiin
ja herrojen elkeet tarttuvat renkiin
kohti laukkaa viinakauppaa

Se miehen epätoivoon ajaa
kun halla viljaa korjaa
Keskeltä kylmän mullan hiljaa
kylmä silmä tuijottaa
kun kirves kohoaa
Keskeltä kumpujen mullasta maan
isät ylpeinä katsovat poikiaan
Työttömyys, viina, kirves ja perhe
lumihanki, poliisi ja viimeinen erhe
Tämä tuhansien murheellisten laulujen maa,
jonka tuhansiin järviin juosta saa

Katajainen kansa jonka itsesäälän määrää
ei mittaa järki eikä Kärki määrää
Jonka lauluissa hukkuvat elämän valttikortit
ja kiinni pysyvät taivahan portit
Einari Epätoivosta
ne kertovat

Eppu Normaali
Säv: Mikko Syrjä
San: Martti Syrjä
© Jee-Jee Music Oy

Kön

Sångtexter

Wash Away Those Years *by Creed*

She came calling
One early morning
She showed her crown of thorns
She whispered softly
To tell a story
About how she had been wronged
As she lay lifeless
He stole her innocence
And this is how she carried on
Well I guess she closed her eyes
And just imagined everything's alright
But she could not hide her tears
'Cause they were sent to wash away those years
They were sent to wash away those years
My anger's violent
But still I'm silent
When tragedy strikes at home
I know this decadence is shared by millions
Remember you're not alone
For we have crossed many oceans
And we labour in between
In life there are many quotients
And I hope I find the mean

Creed – Wash away those years – Album: Human Clay,
Label: Wind-up 1999

Behind the wall *by Tracey Chapman*

Last night I heard the screaming
Loud voices behind the wall
Another sleepless night for me
It won't do no good to call
The police always come late
If they ever come at all
And when they arrive
They say they can't interfere
With domestic affairs
Between a man and his wife
And as they walk out the door
The tears well up in her eyes
Last night I heard the screaming
Then a silence that chilled the soul
I prayed that I was dreaming
When I saw the ambulance in the road
And the policeman said
'I'm here to keep the peace
Will the crowd disperse
I think we all could use some sleep

Tracey Chapman- Behind the wall- Album: Tracey Chapman,
Label: Elektra/Asylum 1988

Bad Wisdom
by Suzanne Vega

Mother the doctor knows something is wrong
 Cause my body has strange information
 He's looked in my eyes and knows I'm not a child
 But he doesn't dare ask the right question
 Mother my friends are no longer my friends
 And the games we once played have no meaning
 I've gone serious and shy and they can't figure why
 So they've left me to my own daydreaming
 What price to pay, For bad wisdom
 What price to pay, For bad wisdom
 Too young to know, Too much too soon
 Bad wisdom, Bad wisdom

Mother you've taught me the laws are so fine
 If I'm good that I will be protected
 I've fallen through the crack and there's no getting back
 And I'll never trust whoever gets elected
 Mother your eyes have gone suddenly cold
 And it wasn't what I was expecting
 Once I did think that I'd find comfort there
 And instead you've gone hard and suspecting
 What price to pay (refrain)
 Mother I'm cut at the root like a weed
 Cause there's no one to hear my small story
 Just like a woman who walks in the street
 I will pay for my life with my body
 What price to pay (refrain)

Suzanne Vega – Bad Wisdom – Album: 99.9F,
 Label: A&M Records 1992

Never Again
By Nickleback

He's drunk again, it's time to fight
 She must have done something wrong tonight
 The living room becomes a boxing ring
 It's time to run when you see him
 Clenching his hands, She's just a woman
 Never Again
 I hear her scream, from down the hall
 Amazing she can even talk at all
 She cries to me, Go back to bed
 I'm terrified that she'll wind up dead in his hands,
 She's just a woman, Never Again

Been there before, but not like this
 Seen it before, but not like this
 Never before have I ever
 Seen it this bad, She's just a woman
 Never Again
 Just tell the nurse, you slipped and fell
 It starts to sting as it starts to swell
 She looks at you, she wants the truth
 It's right out there in the waiting room
 With those hands
 Lookin just as sweet as he can, Never Again

Been there before, but not like this
 Seen it before, but not like this
 Never before have I ever
 Seen it this bad, She's just a woman
 Never Again

Nickelback – Never Again – Album: Silver Side Up,
 Label: Roadrunner Records, 2001

Kön

Ytterligare information

Här hittar du information om köns- och kvinnofrågor:

www.unicef.fi
www.unicef.se
www.ihmisoikeudet.net
www.manskligarattigheter.gov.se
www.globalportalen.se
www.amnesty.se
www.unifem.se
www.fredrikabremer.se
www.seta.fi

Information om familjevåld hittar du här:

www.nuortenkriisipiste.com
www.mll.fi
www.kvinnofrid.se
www.naistenlinja.com
www.maria-akatemia.fi
ec.europa.eu, Daphne-programmet

FUNKTIONSNEDSÄTTNING

Innehåll

Bakgrund	48
Berättelser ur levande livet:	
De hemska landminorna	49
Livet är härligt då du är en del av det	50
Aktivisten	51
Övningar:	
① Se förmågan!	52
② Vad är det du ser?	56
③ Berättelsen om två samhällen	59
Ytterligare information	62

Funktionsnedsättning

Bakgrund

Unga personer med funktionsnedsättning (funktionshinder) definieras ofta genom vad de saknar snarare än genom vad de har. De uppfattas inte som jämlika med andra och ofta tar man inte deras begåvning eller känslor i beaktande. Detta leder till att de nekas möjligheter i livet som deras jämnåriga tar för givna: en god utbildning, kamrater, människovärde. Allt detta har en dehumaniserande inverkan på den unga, och det leder också till en dehumanisering av de samhällen där sådant tillåts ske. I många länder får funktionshindrade personer inte rösta eller äga fastigheter. De har inte heller rätt till ett privatliv. Det finns också länder i vilka ett funktionshindrat barn inte får gå i skola, utan hålls instängt för att inte väcka skamkänslor.

Runt 120 miljoner barn i världen lever med en funktionsnedsättning. En stor del av dessa har orsakats av något som lätt hade kunnat undvikas. I många utvecklingsländer ökar en utspridd fattigdom risken för att barnen föds med funktionsnedsättningar förorsakade av undernäring, brist på jod och bristande hälsovård. Ännu i dag utsätts barn för våld och övergrepp som gör dem fysiskt och mentalt funktionshindrade, medan andra arbetar i förfärande omständigheter som leder till funktionshinder för resten av livet.

En människa har samma människovärde och samma mänskliga rättigheter oberoende av om personen har funktionshinder eller inte. Det är hög tid att förverkliga dessa rättigheter. Unga människor ska inte nekas rätten att bo med sina familjer, få en god utbildning och leva ett fullödigt liv.

Projekt i vilka friska och funktionshindrade barn arbetat tillsammans mot ett gemensamt mål har visat sig vara givande för alla och man borde utnyttja alla tillfällen till att förverkliga sådana projekt. I denna del ges eleverna möjlighet att se världen med funktionshindrades ögon. En av övningarna visar hur sårande det kan vara att stigmatisera människor bara för att de har drabbats av hiv/aids. Delens huvudmålsättningar är att få de unga att visa respekt för, inte medlidande med, funktionshindrade eller sjuka människor och att motverka att sådana blir utestängda.

En 11-årig flicka med Downs syndrom lekte med en liten pojke på en strand. "Är du handikappad?" frågade pojken. "Nej, jag är Daisy", svarade flickan och de fortsatte med sin lek.

Funktionsnedsättning

Berättelse ur levande livet

De hemska landminorna

Abdul 12 år, Afghanistan

Abdul ligger i sin säng på barnsjukhuset i Kabul. Han stirrar uttryckslost i taket. För tio dagar sedan lyckades han överleva då en truppmina exploderade. Ena benet amputerades, det andra benet och magen skadades svårt. Trots sina skador är Abdul mera bekymrad över sin familj än sig själv. "Efter det att min far blev dödad har min äldre bror och jag tagit hand om familjen. Jag var ute med mina syskon då jag såg en mina. Jag sprang mot dem för att hindra dem att röra vid den. Jag måste ha stigit på en annan mina. Nu kommer jag att vara en börda för min familj då jag inte mera kan jobba i bageriet där jag tjänade ca en halv euro per dag. Jag vet inte hur vi ska klara oss nu."

"Butiksägaren trodde sig hjälpa mig genom att låta mig gå till kassan förbi kassakön. Men jag önskar bli behandlad som alla andra."

Amelia 10 år, Moçambique

Det finns uppskattningsvis 110 miljoner landminor i 64 länder. Varje månad invalidiseras eller dör 2000 människor av landminor. Endast 10 % av de barn som drabbas av funktionsnedsättning på grund av landminor har möjlighet till en protes. Många landminor är gjorda i olika former och färger och påminner om leksaker. UNICEF samarbetar med många regeringar och medborgarorganisationer för att informera om landminor och rehabilitera offer för landminor. UNICEF understöder bojkott av företag som säljer eller tillverkar landminor.

Amelia fördes till sjukhus då hon hade gått på en landmina. Explosionen hade slitit av hennes vänstra arm och ben och gjort henne blind. En av sjuksköterna berättar: "Amelia har snabbt lärt sig hur hon ska klara sig. Hennes övriga sinnen utvecklas så att de i viss mån ersätter synen. Hon återhämtar sig väldigt snabbt. Och det viktigaste är att hon har en så välutvecklad känsla för humor. Det kommer att bli tufft, men Amelia ger inte upp!"

CRC artikel 38:
En person under 18 år får inte värvas till armén och inte heller delta i krigföring.

Amelia hade önskat sig en docka med "slätt ansikte och ett hår jag kan fläta." Då hon hade lyckats öppna paketet log hon och strök med handen över dockans ansikte och hår. Hon skulle ha velat leka med sin docka i stället för att ta sig an sin dagliga utmaning, att gå på det konstgjorda benet. Efter några steg föll hon omkull, satte sig på marken och täckte sitt ärrade ansikte med händerna. "Det är bra, allt är riktigt bra" sade hon och steg upp på nytt.

Vad tycker du?

1. Ta reda på vad Finlands regering anser om landminor. Vill de att de skall förbjudas i hela världen? Tillverkas landminor i vårt land? Av vem?
2. Skriv brev till regeringen där du uttrycker din oro om du är av annan åsikt än regeringen. Organisera en massadress eller skriv under om en sådan redan finns på www.adressit.com.

Efter att Abdul blivit utskriven från sjukhuset började han gå i en kvällsskola som får understöd av UNICEF. Bageriarbetet kunde han inte fortsätta med, men tack vare skolan har han nu bättre förutsättningar att klara sig. Amelia går två dagar i veckan i en specialskola för funktionshindrade.

Funktionsnedsättning

Berättelse ur levande livet

Livet är härligt då du är en del av det

Paula, England

"Jag föddes med en hjärnskada. Då jag var nio månader gammal sade min läkare att hjärnan var så svårt skadad att jag aldrig skulle känna igen någon, kunna tänka eller kommunicera med någon. Jag borde placeras på en anstalt! Mina föräldrar gav emellertid inte upp. Då jag var 10 år talade min mamma en dag om en tårta i en tidning hon just då läste. Jag satt i hennes famn och lutade mig framåt och berörde bilden med näsan. För att vara säker på att det inte bara var av en slump jag gjorde det, pekade min mamma på ett familjeporträtt. "Vem är lika gammal som din mamma?" frågade hon mig. Jag "pekade" igen på rätt person.

Nu hade min mamma för första gången hittat på ett sätt för mig att "tala". Jag grät av lättnad. Kan du föreställa dig vilken mardröm det är att kunna förstå allt som händer omkring dig, utan att någon vet att du kan? Vid 16 års ålder var jag i behov av en livsnödvändig ryggradsoperation. Läkarna sade att det inte var värt att operera! De uppfattade inte mig som en människa med ett liv värt att leva. Min mamma kämpade mot deras beslut tills de gick med på att operera mig.

Jag tror att jag trots allt skulle ha gett upp till slut om jag inte hade anslutit mig till teatergruppen "Chickenshed" (hönsburen). De accepterar var och en sådan han eller hon är och vad han eller hon kan göra. Jag har nu skaffat mig magisterexamen och komponerar som bäst en rockopera! Livet är verkligen härligt då man får vara en del av det.

Teatergruppen "Chickenshed" grundades 1974 i England och den består av 250 unga skådespelare, fattiga, rika, funktionshindrade och friska. De är alla jämlika.

Vad tycker du?

1. Varför sade läkarna att Paula ska placeras på en anstalt?
2. På vilket sätt visade Paula till sist för sina föräldrar att hon kunde förstå dem?
3. Hur tror du Paulas mamma fick till stånd ett sätt för Paula att "tala"?
4. Varför ville läkarna inte operera Paula trots att operationen var nödvändig för att rädda hennes liv?
5. Vad är det som har inverkat mest positivt, efter föräldrarna, på Paulas liv?
6. Vad är det Paula vill säga då hon säger att "livet är härligt då du får vara en del av det"?

"Efter skolan och på semestern stannar man bara hemma på kvällarna... det är för svårt att gå någonstans... och det är svårt att hitta en vän."

"Det vore trevligt att spela fotboll ute men de andra låter mig inte spela med. De säger att jag skulle skada mig... men det är de som sårar mig."

CRC artikel 23:
Handikappade barns specialbehov bör beaktas och barnet bör få leva ett fullt och gott liv.

Berättelse ur levande livet

Aktivisten

Imran 17 år, Pakistan

Min mamma förstod inte vad som var meningen med vaccinering. Då jag var liten bodde vi i en avlägsen by i Pakistan där endast några familjer lät sina barn bli vaccinerade. Klinikerna låg långt borta och de flesta tyckte att vaccineringar och liknande var avsedda endast för de rika.

Jag insjuknade i polio vid fyra års ålder. Jag fick hög feber. Mina föräldrar trodde att jag hade influensa och gav mig tabletter. Jag blev sämre och allt svagare. De förde mig till sjuksköterskan i grannbyn som gav mig fler tabletter, men jag blev bara sämre. Till sist tog min pappa mig till närmaste stad. Vägen var lång och han trodde jag skulle dö. På sjukhuset visade proverna att jag hade polio, men då var jag redan förlamad från midjan neråt.

Mina föräldrar förebrådde sig för vad som hade hänt mig, men det gör inte jag. De har inte gått i skola och de förstod inte hur viktigt det är med vaccinering. Jag vet allt om det och jag har beslutat att göra allt jag kan för att hindra att andra barn får polio eller andra sjukdomar som man kan räddas från med vaccinering. Jag föreläser i skolor och hälsovårdscentraler. Jag går till och med från dörr till dörr med mina vänner och berättar för föräldrar på vilket sätt vaccinering kan vara till hjälp för deras barn. Jag har en känsla av att människorna verkligen lyssnar på mig eftersom de kan se med egna ögon hur det kan gå om barnen inte blir vaccinerade. Mina föräldrar säger att de är stolta över mig. Det gör mig glad, men det är inte därför jag gör det. Jag tycker att jag lyckats om jag kan rädda ens ett enda barn.

CRC artikel 24:

Ett barn har rätt till bästa möjliga hälsa och till den hälso- och sjukvård han/hon behöver.

Vad tycker du?

1. Varför är Imran så fast besluten att berätta för människor om hur viktigt det är med vaccinering?
2. Vilka beundransvärda egenskaper har Imran?
3. Vet du mot vilka barnsjukdomar vaccin hjälper? Om inte, ta reda på.
4. Varför tror du det är mycket ovanligare med vaccinering i fattiga länder än i rika?
5. Känner du lika starkt för något, som Imran? Tror du att du kan göra något åt saken?

Barn som löper störst risk att få sjukdomar som kunde förhindras med vaccinering är sådana som fallit offer för krig, konflikter och naturkatastrofer eller bor i avlägsna områden med begränsad tillgång till hälsovård. Varje år föds ca 28 miljoner mentalt efterblivna barn på grund av att mödrarna lider av jodbrist under graviditeten. UNICEF stöder en världsomfattande kampanj för att tillsätta jod i salt. UNICEF samarbetar också med Världshälsoorganisationen WHO och Gates Foundation för att öka antalet vaccinerade barn i världen.

Funktionsnedsättning

1 Se förmågan!

Syfte

- Att göra eleverna medvetna om en del av de problem funktionshindrade möter i sin vardag.
- Att utveckla insikter och förmåga att svara på funktionshindrade människors behov.
- Att uppväcka empati och solidaritet.

Material

- Papper och pennor för delarna 1 och 3
- En ögonbindel
- Rollkort, kopierade och utklippta

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

Denna aktivitet består av fyra delar

Del 1 – Introduktion

Del 2 – Gå med bindel för ögonen

Del 3 – Teckenspråk

Del 4 – Är funktionsnedsatta människor annorlunda?

Detta är en allvarlig aktivitet, men trevliga situationer kan också uppstå. Låt det vara så. Grip in eller kommentera endast då eleverna gör något som kan skada någon deltagare eller uttalar sig nedsättande om funktionshindrade.

Del 1 – Introduktion

1. Förklara att ni nu kommer att bekanta er med hur funktionshinder kan påverka livet och människors uppfattning om funktionshindrade. Ge alla ett papper och be dem skriva kort ett eget normalt dagsprogram på pappret.
2. Be dem sedan skriva kort hur de tror att andra skulle beskriva dem. Berätta för dem att de nu kommer att uppleva hur det kan kännas att ha något funktionshinder och att du återkommer senare till vad de skrivit.

Del 2 – Gå med bindel för ögonen

1. Dela in deltagarna i par. Ge dem bindlarna. I varje par är den ena synskadad och den andra fungerar som ledsagare för den synskadade. Ledsagaren har hela tiden ansvar för partners säkerhet. På enkla frågor om partners säkerhet får de svara bara "ja" eller "nej".
2. Börja med att be de "blinda" deltagarna att stå upp. Be dem ställa sig på rad framför klassen, utan någon hjälp.
3. Be ledsagarna ta sin partner på en fem minuters promenad under vilken de ska gå uppför och nedför en trappa och ut, om det är möjligt.
4. Då de återvänder till klassen, låt ledsagarna leda partnern till hans/hennes bänk.
5. Ge deltagarna några minuter att komma ut ur sina roller och gå vidare till del 3.

Del 3 – Teckenspråk

1. Be paren byta roller. Ledsagarna skall nu vara funktionshindrade (denna gång är de stumma) och partnern är stödperson.
2. Ge ett av rollkortet på följande sida åt var och en av de funktionshindrade. De får inte visa sitt kort för sin partner. Ge stödpersonerna ett papper och en penna.
3. Förklara att de som spelar stumma skall förklara sina problem för stödpersonen. De får inte skriva, tala eller teckna. Stödpersonerna ska skriva upp det de tror att de stumma försöker meddela dem.
4. Då de stumma kommunicerat så mycket de kan ska de visa sitt rollkort för stödpersonen. Be paren berätta kort om sina avsikter, problem och frustrationer.

Del 4 – Är funktionsnedsatta människor annorlunda?

1. Be deltagarna titta på det dagsprogram de skrivit på pappret. Be dem nu föreställa sig att de blivit blinda eller döva och stumma.
2. Hur skulle deras dagsprogram förändras? Vilka aktiviteter vore svåra eller omöjliga att utföra? Vilka känslor skulle detta väcka hos dem?
3. Be dem titta på den beskrivning av sig själva som de skrev i början av aktiviteten. Skulle människor uppfatta dem annorlunda? Hur skulle beskrivningarna ändras?
4. Fråga deltagarna till sist om de tror att en funktionsnedsättning skulle göra dem till en annan person. Hur skulle det kännas om människorna såg dem på ett annat sätt?

Diskussion och utvärdering

Promenaden med bindel för ögonen

Be dem som hade bindel för ögonen och ledsagarna diskutera sina reaktioner:

- Hur kändes det för den blinda personen att gå utan hjälp?
- Vad var det som var det svåraste? Vad var trevligt? Vad var skrämmande?
- Hur svårt var det att lita på en annan och att vara tillförlitlig?

Teckenspråket

- Hur kändes det för paren under övningen?
- Vad var det svåraste? Vad var trevligt? Vad var skrämmande?
- Var det frustrerande att visa tecken som den andra inte förstod?
- Var det frustrerande eller pinsamt att inte bli förstådd?

Är funktionsnedsatta personer annorlunda?

- Vad var det mest överraskande deltagarna lärde sig genom denna aktivitet?
- Har denna erfarenhet fått dem att ändra åsikt nästa gång de ser eller träffar en funktionshindrad?

Funktionsnedsättning

1

Uppföljning

- Ge deltagarna en kopia av teckenspråksalfabetet på nästa sida. Lär dem teckna sitt namn och hälsa på teckenspråk.
- Be deltagarna kontakta funktionshindrade ungdomar i sin egen omgivning. Vad är det som frustrerar dem speciellt mycket? Kan de hjälpa till med något? De kunde till exempel hjälpa funktionshindrade barn i samma ålder att delta i olika sociala evenemang.
- Vem är det som tar initiativ eller slår fast riktlinjer för funktionshindrade på ditt område? Skriv till dem och ge uttryck för dina bekymmer.

Rollkort

Situation 1

Försök förklara för expediten i en butik att du känner dig mycket sjuk, utan att säga ett enda ord. Du behöver en medicin som du har hemma och de borde ringa din mamma med detsamma.

Du kan inte tala, skriva eller teckna på ett papper.

Situation 2

Du är i skolan. Du försöker berätta för en av dina klasskamrater att du tycker mycket om att åka skateboard (precis som de) och att det ordnas en stor skateboardtävling i stan under helgen. Du skulle gärna gå och se på tävlingen med honom/henne.

Du kan inte tala, skriva eller teckna på ett papper.

Situation 3

Du är på en busstation och vill ta bussen till nästa stora stad. Du behöver veta när och varifrån följande buss avgår och hur mycket en turochreturbiljett kostar.

Du kan inte tala, skriva eller teckna på ett papper.

Situation 4

Försök förklara för din lärare att du inte gjort dina hemläxor eftersom du besökte en läkare i staden. Du åkte tåg, men på återresan gick loket sönder och du kom hem först klockan 23. Du var trött och gick och lade dig.

Du kan inte tala, skriva eller teckna på papper..

1 Teckenspråk

Du kan använda dina fingrar för att bilda bokstäver och ord. Här är exempel på fingerrörelser för varje bokstav.

Alfabetet

Räkneord

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	100	1000

Veckodagarna

MÅNDAG	TISDAG	ONSDAG	TORSDAG
FREDAG	LÖRDAG	SÖNDAG	

VAD

VEM

HUR MÅNGA

I MORGON

DU

JAG

I GÄR

I DAG

② Vad är det du ser?

Syfte

- Att göra eleverna medvetna om de funktionshindrades rättigheter.
- Att utveckla förmågan att lyssna och kommunicera.
- Att tala för empati och respekt för människovärdet.

Material

- Foton av funktionshindrade barn.
- Papper med citat.
- Stort papper och pennor

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Be deltagarna bilda små grupper.
2. Dela ut foton (varje grupp får alla foton) och be eleverna ge dem vidare till andra i gruppen efter att de tittat på dem.
3. Be grupperna diskutera foton. Vad visar de? Vilka är positiva? Varför? Vilka är negativa? Varför?
4. Dela ut citatpapperet. Berätta att alla kommentarer kommer från funktionshindrade ungdomar. Ge deltagarna tid att läsa kommentarerna och diskutera dem inom gruppen.
5. Be dem nämna de viktigaste budskapen i kommentarerna.

Diskussion och utvärdering

1. Börja med att nämna på nytt avsikten med aktiviteten och fortsätt med att berätta vad deltagarna har lärt sig.
2. Var det svårt att välja bilder som visualiserar citaten?
3. Valde olika deltagare samma bilder eller hade deltagarna mycket olika uppfattning om vad som avsågs med de olika citaten? Säger detta något om hur var och en av oss ser på världen?
4. Vilka foton valdes oftast? Vad var det för speciellt i dessa bilder? Varför valdes de så ofta? Hade storleken någon betydelse eller var det bildmotivet som var viktigt?
5. Vad berättade bilderna för deltagarna om funktionshindrade människors rättigheter? Kan deltagarna nu börja identifiera de olika slag av funktionsnedsättningar som existerar? Hur inverkar dessa funktionsnedsättningar på människors liv?

Uppföljning

Be grupperna kombinera de urklippta bilderna och citaten med varandra. Detta kan också göras genom att limma bilderna och citaten på ett pappersunderlag för att bilda en affisch, vilket kan kräva mera tid. Affischen kan också försees med teckningar.

Funktionsnedsättning

Foton

Funktionsnedsättning

Citat

"Funktionshindrade människor över hela världen kräver sina rättigheter. Vi kräver att få det erkännande vi förtjänar. Tyck inte synd om oss utan delta aktivt och stöd oss!"

"Synlighet gör människan sårbar. Osynlighet gör människan ännu sårbarare."

"Det finns inga ungdomsgårdar där jag kan komma in med min rullstol. Det är samma sak med de flesta fritidsaktiviteter."

"Jag tycker inte om det sätt på vilket barn som jag presenteras som hjälplösa. Ja, vi behöver hjälp, men det behöver inte betyda att vår värdighet tas ifrån oss."

"Vi skulle inte överleva utan humor och självironi."

"Efter skolan och under semestern stannar jag bara hemma på kvällen, det är för svårt att gå någonstans, och det är svårt att hitta en vän."

"Jag kan inte lyssna på radio, jag förstår inte TV-program och jag kan inte delta i politiska möten eftersom jag inte kan höra. Men jag tänker och jag har ett och annat att säga."

"Jag skulle gärna spela fotboll ute, men de andra låter mig inte spela med. De säger att jag skulle skada mig... men det är de som sårar mig."

"Butiksägaren trodde sig hjälpa mig då han lät mig gå först, men jag vill bli behandlad som alla andra."

"Den största utmaningen är ibland att kunna ändra på attityder, inte bara i skolan utan också i familjen och i vänkretsen."

En 11-årig flicka med Downs syndrom lekte med en liten pojke på en strand. "Är du funktionshindrad?" frågade pojken. "Nej, jag är Daisy" svarade flickan varefter de fortsatte leken.

3 Berättelsen om två samhällen

Syfte

- Att förstå hur hiv/aids stämplat en människa
- Att lära ungdomar respektera människor med hiv/aids

Material

- Kopior av "Berättelsen om två samhällen", samhälle A och samhälle B
- Pennor

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Presentera aktiviteten genom att leda en diskussion om hiv/aids. Ta reda på hur mycket deltagarna vet om den, till exempel hur den överförs och hur den inte överförs.
2. Be deltagarna arbeta i par.
3. Ge varje par en kopia av samhälle A och B.
4. Informera deltagarna om att detta är en sann berättelse om Ryando, en hiv-smittad person som flyttade från samhälle A till samhälle B.
5. Läs berättelserna för klassen.
6. Be klassen läsa berättelserna på nytt för sig själva och besvara frågorna längst ner på sidan. Ge deltagarna 15 minuter tid för detta.
7. Gå igenom svaren med eleverna.

Diskussion och utvärdering

Inled diskussionen med att fråga deltagarna:

1. Vad tycker du om människorna i samhällena A och B?
2. Varför tror du samhällena är så olika?
3. Varför diskriminerar människor varandra?
4. Varför är det viktigt att man inte gör så?
5. Vad kunde du göra om du hörde nedsättande kommentarer om en person med hiv eller aids?
6. Vad skulle vara svårast för dig om en vän eller släkting hade hiv eller aids?
7. Vad vore allra svårast för en person med hiv eller aids?

Alternativ

För en grupp med 14-17-åringar: låt deltagarna läsa berättelsen högt för klassen.

Uppföljning

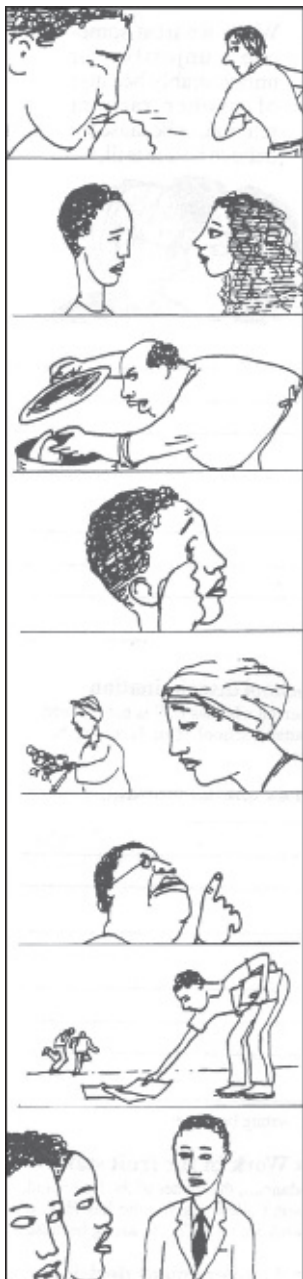
- Ordna en gruppdiskussion om hiv/aids. Ta reda på hur mycket deltagarna har lärt sig om hiv/aids genom denna aktivitet.

Funktionsnedsättning

3

Berättelsen om två samhällen – samhälle A

a) Varje gång jag hostade, vände sig människor om för att se hur nära jag var dem. Då jag gick ut ur kyrkan uppmanade människorna sina barn att hålla sig borta från mig.

b) En dag besökte jag en vän. Hon verkade inte glad över att se mig. "Vad är problemet?" frågade jag. "Mina föräldrar tycker att vi inte ska ses mera", mumlade hon.

c) Restaurangägaren kände igen mig då jag bad om ett glas vatten. Han gav mig inte något glas. I stället gav han mig en bägare lemonad. Då jag hade ätit slängde han mina kärl bland soporna.

d) Mina föräldrar fick höra av en vän att en av mina lärare inte ville ha mig tillbaka till skolan. "Jag kan inte tro det" sade jag, "han är min favoritlärare."

e) Det var värst för min mamma. Fyra av hennes arbetskamrater slutade till och med att tala med henne. I matbutiken fick hon inte röra vid maten. Det fanns butiker som inte ville ens ta emot pengar av henne.

f) Barn i min skola varnades av sina föräldrar för mig, så de höll sig borta från mig. De sade att jag skulle använda papperstallrikar och bägare, skedar och gafflar av plast så att de kunde kastas bort då jag hade ätit. De tyckte också att jag borde undvika att använda toaletterna och dricksfontänerna.

g) Någon stal en av mina böcker och skrev fula saker om mig i den. De slängde boken i gatan och sprang skrattande sin väg.

h) Ingen ville spela med mig och då jag bjöd två flickor upp till dans avböjde de. Deras föräldrar hade förbjudit dem att komma nära mig.

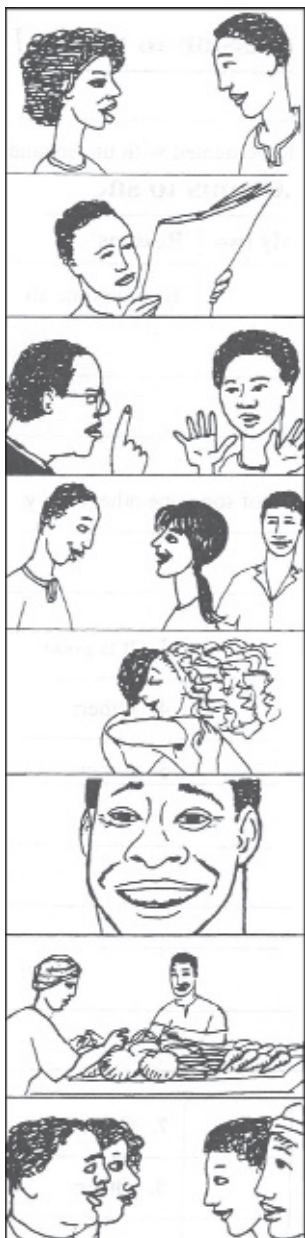
Vilka tre kommentarer tror du sårade Ryando mest?

Mest sårande	Varför?

Funktionsnedsättning

- Samhälle B

a) En skolelev kom och hälsade på mig. "Jag vill hälsa dig välkommen till vår skola" sade hon. "Nu känner du redan någon då du kommer första dagen till skolan."

b) Det visade sig att skolans ledning hade informerat eleverna och lärarna om hur man kan få aids och att de inte hade något att vara rädda för. Vilken skillnad jämfört med samhälle A!

c) Barnen berättade för sina föräldrar hur man kan få aids och att de inte var rädda för mig och att de ville vara med mig i skolan. En familj krävde att deras barn ska stanna hemma men de ville ändå gå till skolan.

d) Då jag steg in i mitt klassrum för första gången sade många av barnen: "Hej Ryando, sätt dig bredvid mig!" I ett annat klassrum bad en söt mörkhårig flicka mig göra ett projekt tillsammans med henne.

e) Jag frågade min mamma om hon trodde att det skulle gå för sig att be om en avskedspuss av min utländska vän Alyssa. Mamma trodde att Alyssa skulle svara nej. Men hon både kysste och omfamnade mig. Jag var i sjunde himlen.

f) En känd fotbollsspelare besökte orten och bjöd in mig och min familj att se på matchen. Efter matchen skrev han sitt namn i min bok och sade att han var stolt över mig.

g) Då jag fyllde 18 år fick jag arbete i ett grönsaksstånd på torget. Jag tjänade egna pengar för första gången. Jag tror min chef tog en stor risk då han anställde mig. De flesta människorna var mycket vänliga och stannade för att köpa och prata med mig.

h) Vilken skillnad i kyrkan. Människor stannade för att tala med mig och lade handen på min axel. Några köpte t.o.m. mat åt oss, bröd, frukter och sylt. Då jag blev sjukare kom de med en hel måltid hem till oss. Det var till stor hjälp för mamma.

Vad tror du, vilka tre kommentarer i detta samhälle hjälpte mest?

Kommentarer som hjälpte mest	Varför?

Funktionsnedsättning

Ytterligare information

Vill du veta mera om ärenden som berör funktionsnedsättning?

Besök Internetsidorna:

www.kynnys.fi
www.independentliving.org
www.svenskadova.fi
www.handikapp.fi
www.kl-deaf.fi

TRO OCH URSPRUNG

Innehåll

Bakgrund	64
Berättelser ur levande livet:	
Rasism och terrorism	65
Diskriminering av etniska minoriteter	66
Rent spel?	67
Aktiviteter:	
① "Till tryggheten"-spelet	68
② Jag tror, du tror	73
③ Tvärkulturellt spår	76
④ Sporten förenar, rasismen delar	78
Ytterligare information	80

Tro och ursprung

Bakgrund

Det finns runt 30 miljoner människor i världen som varit tvungna att lämna sin hemtrakt. En del har sökt trygghet i ett annat land, andra inom egna landet. De flesta har blivit flyktingar på grund av väpnade konflikter. Migrationen har lett till många stridigheter på grund av växande etnisk mångfald. Eftersom antalet politiska och ekonomiska flyktingar och asylsökande har ökat, har det blivit allt viktigare att ta itu med frågan om diskriminering på grund av etniskt ursprung.

Religiös och etnisk intolerans kränker de mänskliga rättigheterna och utgör en fara för demokrati och fred i världen. Den har lett till tragedier såsom Förintelsen och folkmorden i Bosnien och Rwanda. I dag är de flesta oroligheterna och krigen till stor del en följd av religiös och etnisk intolerans.

Första, andra och tredje generationens immigranter kan känna olika grader av lojalitet gentemot det land de bor i och ursprungslandet. T.o.m. tredje generationens invandrare kan känna att ursprungslandet är deras hemland. Studier visar att sådana barn klarar sig bra i skolan som accepterar sina föräldrars kultur samtidigt som de har anpassat sig till sitt "nya" samhälle.

Man tror allmänt att utbildning är det bästa vapnet mot diskriminering och intolerans eftersom fördomarna i de flesta fall beror på okunskap. Denna del av handledningen gör det möjligt för unga människor att känna empati för människor som är mycket annorlunda än de själva, såsom asylsökande, och immigranter i andra generation. Toleransen ökar när ungdomar själv får uppleva hur de känns att vara en mänska som vuxit upp i ett annat land eller en annan kultur.

UNICEF vill, tillsammans med varje vuxen och varje barn, bygga en värld i vilken barnets rätt till ett värdigt och tryggt liv kan förverkligas.

Tro och ursprung

Berättelse ur levande livet

Rasism och terrorism

Abdul 14 år, England

Jag blir diskriminerad på grund av min hudfärg. Därtill trakasseras jag för att jag är muslim. Efter terrorattackerna i USA den 11 september har diskrimineringen tilltagit. Barnen skojade om Bin Ladin men en del vuxna blev aggressivare. Jag har försökt att inte bry mig om saken, men jag är mycket bekymrad över hur händelser som denna påverkar muslimsamfundet. Min mamma kände sig vara utsatt för hot t.o.m. då hon promenerade på gatan.

Jag har besökt samma moské i centrala London under hela mitt liv, men efter attacken i USA har jag inte vågat besöka den mera. Människor började kasta stenar på den och stormade in och skrek åt oss under bönestunderna. Jag var verkligen bekymrad över att några få människors okunskap påverkade så starkt mitt vardagliga liv. Vet du vad som var riktigt underligt? Efter det att Storbritannien och USA anfallit Irak blev människorna positivare mot muslimer. Jag tror att många var emot kriget för att de insåg att irakierna var oskyldiga. De var oskyldiga muslimer, så människorna insåg att alla muslimer inte är terrorister.

Jag tycker det är orättvist att vi utöver alla de normala stressfaktorer som hör till tonårslivet också är tvungna att bekymra oss om saker som rasism, terrorism och krig. Det som gör saken ännu mera skrämmande är att det för oss (i alla fall för de ungdomar med vilka jag diskuterat detta) inte är fråga om några inbillade bekymmer utan om högst konkreta saker. De är en normal del av livet för många ungdomar som växer upp i vår värld. Vet du vad jag tycker? Jag tror att världen vore en bättre plats med ungdomar vid rodret. Vi är mycket mera rakt på sak än vuxna och vi har en stark känsla för rättvisa. Vi hade aldrig attackerat New York eller Irak.

Vad tycker du?

1. Varför ansåg Abdul sig ha blivit mera diskriminerad efter den 11 september?
2. Varför ändrades attityderna efter Irakkriget?
3. Vad är det Abdul tycker är mest skrämmande?
4. Föreställ dig att du är Abdul och att du har getts möjlighet att tala mot rasism i TV. Planera och skriv upp det du vill säga i par med en annan elev.

I Väst- och Centraleuropa ansåg över 40 procent av barnen som tillfrågades av UNICEF att barn tillhörande andra etniska grupper behandlas orättvist i deras hemland.

Alla stora religioner har gemensamma ideal. Jag är övertygad om att kristna, muslimer, buddhister, hinduer, judar och andra kan jobba tillsammans för att lindra människors lidande och skapa fred.
Jimmy Carter,
Nobels
fredspristagare
år 2002.

Den som accepterar det onda utan att protestera mot det samarbetar med det.
Martin Luther King

CRC artikel 30:
Ett barn som tillhör en minoritet har rätt till sin egen kultur, religion och sitt eget språk.

Berättelse ur levande livet

Diskriminering av etniska minoriteter

Vesna 18 år, Bosnien

Jag såg ett anslag i fönstret i en klädbutik där man sökte en expedit. De ville ha någon som var mellan 17 och 20 år gammal. Jag är 18 år så jag steg in och bad om information om jobbet. Strax då butiksföreståndaren såg att jag var en rom bad hon mig komma på nytt någon annan dag. Som orsak angav hon att de inte fått tillräckligt med ansökningar. Men i så fall borde hon ju ha velat intervjua mig direkt! Jag besökte butiken ännu två gånger och fick båda gånger samma svar.

Efter ungefär en vecka gick jag på nytt till butiken. Anslaget om jobbet var kvar i fönstret. Butiksföreståndaren hade inte tid att träffa mig, men jag fick höra att någon annan redan fått jobbet. Då jag lämnade butiken var jag så upprörd att jag bad en icke-romsk väninna gå in i butiken och be om information om jobbet. Då hon kom ut sade hon att hon hade blivit erbjuden att komma på intervju på måndag.

Efter att saken utretts, gav butiksföreståndaren följande svar: "Jag tyckte att det skulle vara svårt för Vesna att jobba här eftersom hennes dagliga arbetsresa skulle ha varit för lång. Det är svårt att driva butiken om personalen alltid är försenad. Jag anställer hellre någon som bor i området."

Nästan alla romer i Bosnien och Hercegovina är arbetslösa. UNICEF understöder utbildningsprogram för romska barn och program vilkas mål är att integrera romska unga i samhället.

Vad tycker du?

1. Tycker du Vesna blev diskriminerad? Varför?
2. Vad borde Vesna ha gjort i den här situationen? Hon gjorde såhär: Många länder har stiftat lagar som förbjuder diskriminering. Vesna förde sitt ärende till en europeisk domstol som dömer i diskrimineringsärenden. Domstolen ansåg att hon blivit diskriminerad. Flickan som hade fått jobbet var endast 16 år, vit och bodde lika långt borta från butiken som Vesna. Butiken blev dömd att betala Vesna för att ha kränkt henne.
3. Känner du till några etniska minoriteter i Finland som diskrimineras? Varför sker det? Vad tycker du om det?
4. "Okunskap förstärker fördomar och möjliggör diskriminering." Diskutera detta och hur det hänger ihop med Vesnas berättelse?

Måttstocken för en civilisation är hur den behandlar sina minoriteter.
Mahatma Gandhi

Var aldrig rädd för att höja din röst... mot orättvisor och lögn och girighet. Om människor i hela världen gjorde detta... skulle det förändra världen.
William Falkner

CRC artikel 39:
Ett barn som utsatts för någon form av utnyttjande bör få hjälp till rehabilitering och social återanpassning.

Tro och ursprung

Berättelse ur levande livet

Rent spel?

Earl Barrett, England

Jag blev en av de fotbollsspelare som får publiken att ropa av hänryckning då jag spelar. Men det har inte alltid varit så. Då jag började spela fotboll hörde jag till reserven och det var inte många åskådare på matcherna. Jag hörde allt de sade. Det fanns också andra svarta spelare på plan, men det enda jag minns är då jag fick bollen och hörde hur publiken härmade apljud.

Nu hedras jag av mina supportrar som en "klubblegend" och jag har goda minnen från matcher jag spelat för mitt land. Men jag minns att tidigare var rasism inom sporten ett så stort problem att man skickade civilklädda poliser till matcher för att ta reda på vem som började med apljuden. Jag försökte vänja mig vid de rasistiska glåporden, men de känns väldigt kränkande, speciellt då man är ung.

Jag minns att jag en gång i min ungdom besökte en lokal restaurang nära mitt hem. Redan då jag gick in genom dörren började en vit man ropa skällsord åt mig. Sedan slängde han askkoppar och vattenkannor på mig. Jag gick hem och grät. Jag kunde inte förstå att en vuxen man kunde hata så en människa han inte kände. Jag fick nästan en känsla av skam även om jag inte hade gjort något fel. Jag blir fortfarande upprörd då jag tänker på det.

Vad tycker du?

1. Har du någon gång sett eller varit utsatt för rasism inom sporten, speciellt fotboll?
2. Vad tycker du man borde göra åt saken?
3. Ta reda på om idrottsföreningarna, t.ex. fotbollslagen, arbetar mot rasism i Finland.
4. På vilka sätt kunde idrotten användas eller används som ett vapen i kampen mot rasism?
5. Gör en undersökning för att hitta ett exempel på när idrotten har använts i kampen mot rasism eller till att förena olika människogrupper.

En fyraårig pojke lekte ute. Då han kom in frågade hans pappa vilken hudfärg lekkamraten hade. Pojken svarade: "Vänta lite pappa, jag går ut och tittar!"

Fråga mig vilka mina goda egenskaper är, inte min hudfärg.
Arabiskt ordspråk

CRC artikel 19:
Barnet ska skyddas mot alla former av våld försummelse och utnyttjande.

CRC artikel 31:
Ett Barn har rätt till vila, lek och fritid, och till att delta i konst- och kulturaktiviteter.

① "Till tryggheten"-spelet

Syfte

- Att bekanta ungdomarna med några av de många hinder asylsökande stöter på.
- Att få ungdomarna känna sympati för asylsökande.

Tid 45 minuter till 1 timme.

Material

- Tavla eller blädderblock
- Kopior av "Till tryggheten"-spelbrädet
- Kopior av "Till tryggheten"-spelkort. Klipp ut korten och skriv ? eller ! på baksidan
- Kopior av spelreglerna
- Tärning, en per spel.
- Spelpjäser, t.ex. knappar, 2 per spelare
- Antal spelare: 2-4

Metod

1. Presentera aktiviteten med att fråga deltagarna om de vet vad en asylsökande är.
2. Fråga dem om de kan komma på några skäl för att människor blir asylsökande. Skriv upp en del av skälen på tavlans högra sida. Fråga eleverna om de vet från vilka länder det kommer asylsökande till Finland. Skriv upp några av länderna på tavlans vänstra sida.
3. Ta sedan reda på om eleverna kan koppla ihop länderna med skälen på tavlan.
4. Fråga dem om de tror det är lätt för en människa att söka asyl i ett främmande land. Vilka problem kan asylsökande tänkas stöta på då de försöker hitta ett annat land att bo i?
5. Dela in klassen i grupper om fyra personer. Berätta att de nu ska spela ett brädspel. Varje grupp ska ha en egen tavla, en tärning, spelkort (?- och !- kort) och åtta spelpjäser (fyra par). Säg att spelpjäserna symboliserar två asylsökande från samma del av världen, t.ex. Västafrika. Målsättningen är att få dessa två personer till det trygga landet före de andra.
6. De kommer att stöta på utmaningar längs vägen. Varje gång de kommer till en ruta med ett frågetecken ska de ta ett ?- kort. Mot slutet av spelet kommer de att ta !- kort. Varje kort beskriver något som verkliga asylsökande stöter på under sin färd mot ett bättre liv.
7. Låt deltagarna spela.

Diskussion och utvärdering

- Börja med att fråga eleverna om deras åsikt om spelet. Hur lätt var det att komma fram till det trygga landet? Var spelkortet rättvisa?
- Be deltagarna fundera på vad de kan göra för att stöda flyktingar eller immigranter på deras egen hemort. Vilket slags stöd behöver de för att bli integrerade i det nya samhället?
- Ställ följande frågor:
 - Vad händer då en asylsökande söker asyl i Finland?
 - Vet du vad de bör göra om de vill söka asyl?
 - Från vilka länder kommer flyktingarna i Finland?
 - Varför är de flyktingar?
 - Tycker du att endast människor som har pengar borde ha rätt att komma till Finland?

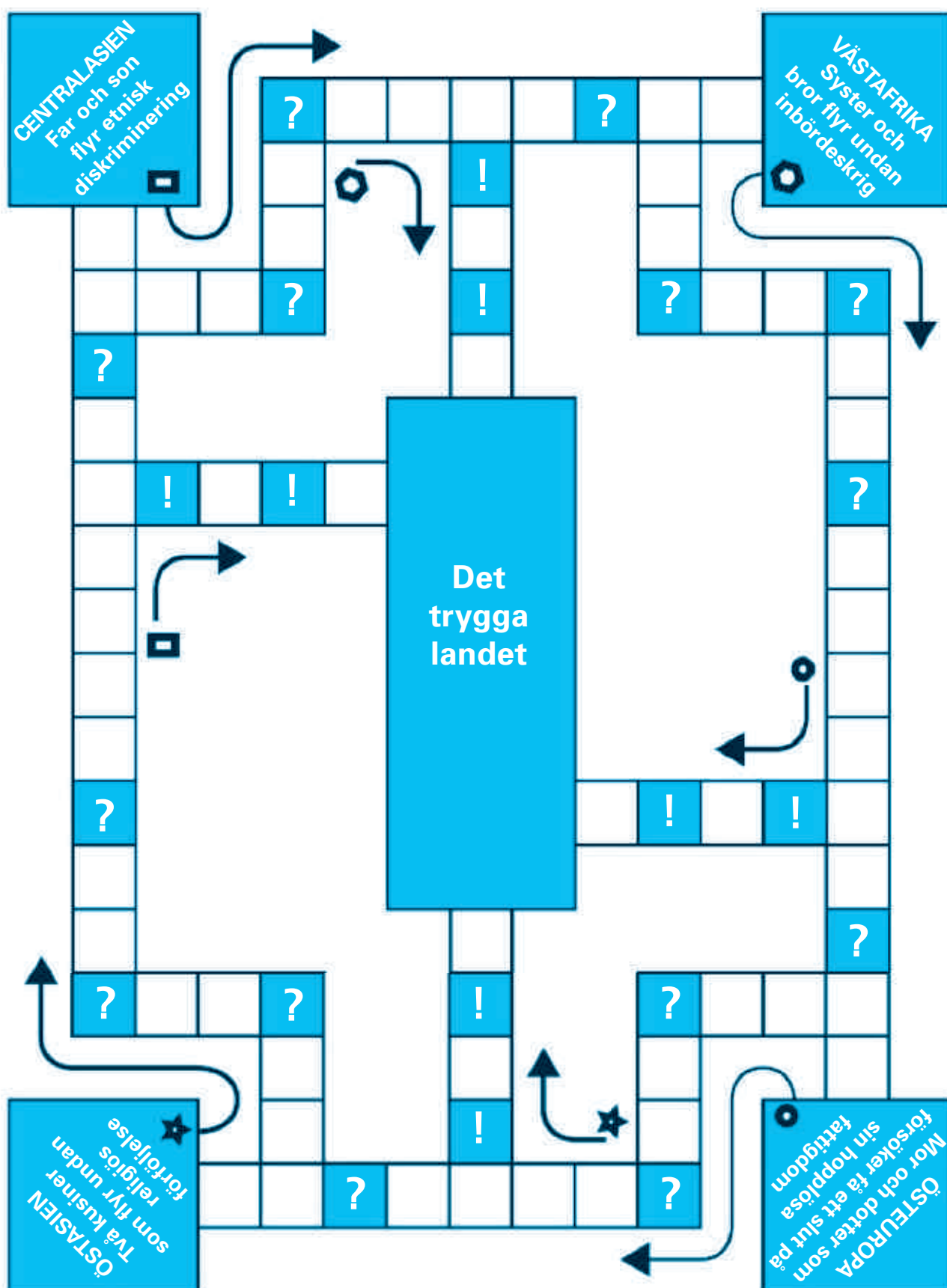
Uppföljning

- Be en flykting eller immigrant komma på besök i klassen. Be personen berätta för klassen om sitt hemland och varför han/hon var tvungen att lämna det. Hur reste personen och vad hände under resans lopp? Hur kändes det att komma till Finland? Fråga personen vad som skulle ha hjälpt honom/henne vid ankomsten. Fundera sedan ut idéer och praktiska saker som gruppen kan göra för att hjälpa immigranter lokalt.
- Kontakta någon organisation som jobbar för flyktingar och ta reda på hur du kan stöda dem (t.ex. FRK:s väntjänst).
- Gör en undersökning om berömda flyktingar. Då eleverna valt ut några personer, be dem ta reda på från vilket land de flytt, varför de flytt och vad de därefter uppnått. Be eleverna hitta en flykting som alla känner men som ingen visste var flykting. Gör med hjälp av erfarenheterna från projektet en affisch som kan visas för hela klassen.

Exempel på berömda flyktingar:

- Dalai Lama 1935 från Tibet
- Albert Einstein (1879-1955) från Tyskland
- Psykologen Sigmund Freud (1856-1939) från Österrike

1 Till tryggheten-spelbräde

1 Spelkort till spelet Till tryggheten

? Du sörjer för att du är tvungen att skiljas från din familj och dina vänner och bekymrad över resan du har framför dig. Ta ett steg tillbaka.	? Gränsvakterna ber om en muta. Du har inga pengar. Ta ett steg bakåt.	? En gammal granne känner igen dig i flyktinglägret. Han presenterar dig för människor du har nytta av. Ta ett steg framåt.
? En smugglare erbjuder sig att ta dig snabbt till destinationslandet. Ta ett steg framåt.	? En smugglare tar dina pengar, sätter dig i en lastbil med 50 andra. Lastbilen överges efter två dagar. Ta fyra steg bakåt.	? En smugglare säljer dig till slavarbete. Ta fyra steg bakåt.
? Du blir rånad. Alla dina pengar och din egendom blir stulen. Ta tre steg bakåt.	? Du räddar livet på ett barn och blir en lokal hjälte. Du erbjuds hjälp med att korsa gränsen. Ta tre steg framåt.	? Den släkting du reser med är mycket sjuk och du måste skaffa hjälp. Ta ett steg bakåt.
? Du försöker ta dig in i ett annat land genom att gömma dig under ett tåg. Du faller av och skadas allvarligt. Ta tre steg bakåt.	? Du får höra att din farfar som stannade hemma har dött. Du känner dig mycket uppskakad. Ta ett steg bakåt.	? Du lyckas hitta någon som erbjuder dig mat och skydd mot arbete. Ta ett steg framåt.
? Lokala människor som inte vill ha främlingar i sin by skriker åt dig och kastar sten på dig. Ta ett steg bakåt.	? All din egendom blev stulen då du sov. Ta tre steg bakåt.	? En långtradarchaufför lovar smuggla dig in i asyllandet om du ger honom alla dina pengar. Gå direkt till det trygga landet.

Tro och ursprung

1

! – kort till spelet Till tryggheten

! Handläggningen av din asylansökan går i stå då du saknar identitetspapper. Ta två steg bakåt.	! Du har arresterats och man har sagt dig att du kommer att utvisas så fort som möjligt. Ta sex steg bakåt.	! Du har blivit vän med lokala människor som vill hjälpa dig. Ta ett steg framåt.
! Den allmänna opinionen gör alla misstänksamma mot asylsökande. Ta två steg bakåt.	! Du börjar lära dig det nya landets språk. Ta ett steg framåt.	! Du har blivit anklagad för stöld på felaktiga grunder. Ta två steg bakåt.
! Lagen för asylsökande har nyss blivit ändrad, vilket minskar dina möjligheter att få medborgarskap i landet. Ta två steg bakåt.	! Du har blivit inbjuden att berätta om dina erfarenheter i en lokal skola. Alla är mycket vänliga mot dig. Ta ett steg framåt.	! Din ansökan är godkänd. Du är nu medborgare i ditt nya land! Gå direkt till Det trygga landet.

Spelregler:

1. Placera asylsökande-spelpjäserna på spelbrädet i hemregionen. Den äldsta spelaren börjar och man rör sig medurs.
2. Då du slår en sexa får du returnera en annan spelares asylsökande till startrutan.
3. Kasta tärningen en gång per omgång och flytta dina asylsökande så många rutor framåt som tärningen visar.
4. Om du hamnar i en ruta med ett fråge- eller utropstecken, ta ett kort ur motsvarande hög. Följ instruktionerna och lägg kortet längst under i högen.
5. Om du hamnar i en ruta där det redan finns en asylsökande, säg "överbeläggning" och sänd den tillbaka till dess ursprungsregion från vilken den börjar spelet på nytt. Om din egen asylsökande hamnar i samma ruta som din andra sökande bildas en vägsärr och ingen kan passera dig innan du har rört på dig.
6. Den spelare som först har lyckats få båda sina pjäser i Det trygga landet vinner. För att komma dit måste du slå en siffra som går jämnt ut.

Du har en lång och svår resa framför dig. Lycka till!

Tro och ursprung

Jag tror, du tror

Syfte

- Att låta deltagarna bekanta sig med olika religioner.
- Att lyfta fram likheter och olikheter mellan några religioner.

Material

- Stora pappersark och pennor
- Tabellen "Världens stora religioner" med religionerna i storleksordning
- Tomt religionsformulär

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Presentera aktiviteten för eleverna. Fråga dem om de tror sig veta mycket om de olika religionerna. Be dem nämna så många religioner som möjligt, från stora religioner ända till lokala sekter.
2. Ge dem tid fem minuter och be dem därefter räkna upp alla religioner de kom ihåg. Skriv svaren på ett blädderblock eller på tavlan. Titta på tabellen "Världens stora religioner" ordnade enligt antal anhängare. Hur många av dem kom klassen ihåg? Vilka har de aldrig hört om?
3. Fråga klassen vilka religioner de tror är de mest välkända.
4. Dela klassen i grupper så att varje grupp innehåller representanter för minst två religioner, om det är möjligt. Förklara att du vill att de jobbar tillsammans för att fylla i så mycket information om en religion som möjligt i formuläret som du delar ut. Be dem sluta efter 15 minuter. Kändes uppgiften svårare eller lättare än väntat? Varför?
5. Gå igenom svaren. Vilka är de största skillnaderna mellan religionerna? Hittades det många likheter? Var detta en överraskning för klassen?

Diskussion och utvärdering

- Inled en gruppdiskussion om vad en religion är.
- Är all tro av religiös natur? Vad annat än religion har människor starka åsikter om?
- Fråga deltagarna vad de anser om personer i deras samhälle som har en annan religiös bakgrund. Vad är det de uppskattar i deras tro eller sedvänjor?

Uppföljning

Dela in eleverna i grupper och be varje grupp undersöka en religion mera ingående. De kan låna idéer från formuläret och lägga till nya punkter. Be grupperna presentera vad de kommit fram till på ett blädderblock eller på tavlan. Om det finns elever i klassen från många olika religioner kan du låta eleverna hålla ett föredrag om sin egen religion. De bör uppmuntras att känna sig stolta över sitt eget ursprung och sin tro.

2 Religionsformulär

Fyll i så mycket du kan om den religion du har valt.

1	Religion:
2	De viktigaste trosföreställningarna:
3	Helgdagar:
4	Heliga platser:
5	Var religionen utövas (kyrka, moské eller liknande):
6	Specialdiet:
7	Helig bok:
8	I vilka länder religionen utövas:
9	Hur gammal är denna religion?
10	Annan information:

Världens stora religioner

Ordnade enligt antal anhängare

1. Kristendom: 2 miljarder
2. Islam: 1,3 miljarder
3. Hinduism: 900 miljoner
4. Sekulära/Icke-religiösa/Agnostiker/Ateister: 850 miljoner
5. Buddhism: 360 miljoner
6. Kinesisk traditionell religion: 225 miljoner
7. Ursprungsfolkens religioner: 150 miljoner
8. Afrikanska traditionella religioner: 95 miljoner
9. Sikhism: 23 miljoner
10. Juche: 19 miljoner
11. Spiritism: 14 miljoner
12. Judendom: 14 miljoner
13. Bahá'í: 6 miljoner
14. Jainism: 4 miljoner
15. Shinto: 4 miljoner
16. Cao Dai: 3 miljoner
17. Tenrikyo: 2,4 miljoner
18. Nyhedendom: 1 miljon
19. Unitarian Universalism: 800 000
20. Rastafarianism: 700 000
21. Scientologi: 600 000
22. Zoroastrianism: 150 000

Kristendom: Katolicism, Protestantism, Ortodoxin, United Pentecostal Church, AIC, Mormoner, Jehovas vittnen, Nominalism osv.

Icke-religiösa: som inte utövar någon religion, sekulära humanister osv.

(Siffrorna är uppskattningar som avser att åstadkomma en rangordning i fråga om storlek, inte exakta anhängarsiffror)

③ Tvärkulturellt spår

Syfte

- Att få eleverna att se hur olika kulturer har påverkat deras eget samhälle.
- Att få eleverna att uppskatta dessa influenser.

Material

- Stora pappersark
- Olikfärgade pennor
- Tidskrifter, foton och andra bilder

Tid

Skede 1: Klassarbete 15 minuter

Skede 2: Hemarbete 1-2 timmar
forskning

Skede 3: Klassarbete 45 minuter till
1 timme för föredrag och
diskussion

Metod

Skede 1: Klassarbete

1. Dela in eleverna i grupper om högst sex personer.
2. Berätta för eleverna att de är detektiver på en upptäcktsresa. De kommer att undersöka omgivningen i avsikt att hitta "fotspår" av kulturer.
3. Be varje grupp välja en kultur med en lång historia och väldefinierade kulturella värden, t.ex. den kinesiska, arabiska eller indiska kulturen eller afrikanska stamkulturen.
4. Undersök några av de områden där man kan hitta dessa "fotspår":
 - Matkultur: Mat och kryddor som finns att köpa, specialiteter på restauranger
 - Kläder och mode: hur vårt sätt att klä oss har påverkats
 - Musik och evenemang: Vilket slags musik finns att lyssna på och hur ofta och var hör du sådan musik? Ordnas det evenemang där människor kan bekanta sig med olika kulturer?
 - Arkitektur och inredning: Vilken inverkan kan man hitta i våra hem och trädgårdar?
 - Media och konst: Titta på teveprogram, litteratur och konst.
 - Filosofi och livsstil: Finns det i ditt samhälle behandlingsmetoder, såsom alternativmedicin, dans eller kampsporter, vilka har sina rötter i vissa kulturer?
 - Språk: Vilka ord och uttryck har införlivats i vårt dagliga språk?

Skede 2: Hemarbete

Be varje grupp samla information i en veckas tid. De ska försöka hitta så många exempel som möjligt. De kan söka i böcker, gamla tidskrifter och tevetablåer, samla ihop affischer och annonser eller exempel på trossföreställningar och kulturarv i vårt samhälle.

Skede 3: Klassarbete

Ge deltagarna ett stort pappersark. Be dem klippa det i bitar, en bit för varje ämne i skede 1, punkt 4, de vill tala om. Be dem skriva text med olikfärgade pennor och limma bilder eller andra exempel de har hittat på pappersbitarna. Be varje grupp presentera resultatet av sitt arbete för klassen.

Diskussion och utvärdering

Presentationerna ska avslutas med en diskussion. För att underlätta utvärderingen kan du ställa följande frågor:

- Stötte eleverna på några överraskningar?
- Har det någon betydelse att det finns så många "fotspår" av olika kulturer i vårt samhälle?
- Tyckte de att någon eller några kulturer har påverkat samhället mer än andra? Vad kan vara orsaken till det?
- Är det viktigt för oss att veta mera om andra religioner och kulturer? Varför?

③ Sporten förenar, rasismen delar

Syfte

- Att studera rasismen inom sporten.
- Att främja antirasistiskt arbete

Material

- Kopior av texten "Vad är FARE?" och UEFA:s tio punkts program
- Sporttidningar, t.ex. fotbolls- och ishockeytidningar
- Stora pappersark, olikfärgade pennor

Tid 45 minuter till 1 timme

Metod

1. Börja med att fråga eleverna vem som deltar i och vem som gärna följer med någon lagsport.
2. Dela in klassen i grupper så att det finns både ivriga spelare och supportrar i varje grupp.
3. Ge varje grupp en kopia av följande frågor och be dem diskutera dem.
 - Vad är det du tycker om i denna lagsport? Vad tycker du inte om?
 - Vilket lag stöder du? Vilka är de bästa spelarna?
 - Har du följt med något stort sportevenemang? Vad tyckte du om det?
4. Dela ut kopior av texten "Vad är FARE?" och berättelsen ur levande livet "Rent spel?".
5. Be grupperna tillverka en antirasistisk affisch eller banderoll som kan användas i den lokala sportklubben. Säg att affischen ska göras så enkel som möjligt. Den ska vara visuellt tilldragande med en slående rubrik och ett enkelt budskap. De kan teckna bilder eller klippa ut foton ur tidningar som illustration till affischen eller banderollen. Ge dem 40 minuter tid för detta.
6. Låt eleverna presentera affischerna och banderollerna för klassen.

Diskussion och utvärdering

Börja med att fråga eleverna vad de tyckte om aktiviteten.

- Hade de märkt redan tidigare att det förekommer rasism i idrottsvärlden?
- Känner de till några exempel inom andra sporter?
- Har det någonsin varit tal om att det skulle förekomma rasism i deras lokalsamhälle?
- Har de själva blivit utsatta för rasism? Hur kändes det?

Uppföljning

- Läs berättelsen ur levande livet "Rent spel?".
- Sänd din affisch till FARE. I sin årliga kampanj ber de ungdomar skicka in sina idéer till antirasistiska affischer, reklamblad, klubbtidningar, banderoller, supporter- och andra evenemang.
- Skicka kopior av UEFA:s tio punkts program (se nedan) och en kopia av din affisch till din lokala fotbollsklubb.

UEFA:s tio punkts program:

UEFA stöder detta tio punkts program för fotbollsklubbar för att motverka rasism inom fotboll:

1. Ge ut en förklaring som säger att klubben inte tolererar rasism, tala om vilka sanktioner som kommer drabba dem som deltar i rasistiska aktioner. Förklaringen bör vara tryckt i programbladet och på permanenta skyltar/plakat runt arenan.
2. Annonsera tydligt om att man fördömer alla rasistiska aktioner i samband med match.
3. Villkora för de med säsongsbiljetter att inte delta i några rasistiska aktioner.
4. Förebygga och förhindra försäljning av rasistisk litteratur på och runt arenan.
5. Vidta disciplinära åtgärder mot spelare som deltar i rasistiska aktioner.
6. Kontakta och informera andra klubbar så att de känner till klubbens policy mot rasism.
7. Uppmuntra till en gemensam strategi för funktionärer och polis som skall vidtas vid en eventuell rasistisk aktion.
8. Att omedelbart ta bort all form av rasistisk graffiti eller liknande på eller runt arenan.
9. Ta fram och införa en jämställdhetspolicy för anställda och personal.
10. Samarbeta med andra grupper och organisationer såsom spelarorganisationer, supportrar, skola, frivilligorganisationer, ungdomsklubbar, sponsorer, stat och kommun, lokal handel och polis för att utveckla förebyggande program och för att öka medvetenheten om hur man kan eliminera rasistiska aktioner och diskriminering.

Tro och ursprung

Vad är FARE?

FARE kommer från Football Against Racism in Europe (Fotboll mot rasism i Europa). I februari 1999 hölls ett möte i Wien med sikte på att utveckla en gemensam strategi och politik mot rasism och främlingshat. Ur detta föddes FARE, ett nätverk av organisationer från 13 europeiska länder och en verksamhetsplan.

”FARE tror att en spelares eller en supporters hudfärg eller hemland saknar betydelse. Tyvärr förekommer rasism på alla plan inom fotbollen. Det kan ta sig uttryck i glåpord mot utländska spelare eller genom att man sjunger nidvisor. Ett sådant uppträdande, på eller utanför planen, är oacceptabelt för de allra flesta supportrar och spelare. Fotboll är världens största sport och den hör till oss alla. Varje människa har rätt att spela fotboll, se på fotboll och diskutera fotboll fritt och utan rädsla.”

Ytterligare information:

www.pakolaisapu.fi
www.pakolaisneuvonta.fi
www.romani.fi
www.resande.info.se
www.unhcr.org
www.farenet.org

Vad kan jag göra?

VAD JAG KAN GÖRA?

Innehåll

Evenemang och insamlingar	82
Forsknings tips	85
Mediatips	88
Fotografier	89
Radio	96
Television och video	96

Vad kan jag göra?

Evenemang och insamlingar

Det finns många sätt för människor som du att jobba för världens barn. Första steget är att bli medveten om hur du uppför dig emot andra människor. Du kan t.ex. försöka ta med i din sociala krets människor du kanske stött ifrån dig tidigare då de uppfattats som "annorlunda". Med sådana här små saker kan du påverka mer än du tror.

UNICEFs verksamhet är beroende av donationer från enskilda människor. Om du vill samla in pengar för att stöda UNICEFs arbete ska du kontakta UNICEF Finland eller närmaste lokalgrupp. Dessa informerar om UNICEF och samlar in medel för verksamheten.

På UNICEF har man kläckt många olika insamlingsidéer, av vilka några räknas upp i det följande. Dessa evenemang väcker förståelse och empati för barn i andra länder.

Då du ordnar ett evenemang ska du alltid försöka vara så tolerant som möjligt. Lämna inte sådana elever utanför projektet, som vill delta men som du inte anser vara lämpliga till det aktuella projektet. Kom ihåg vad den här handledningen handlar om!

UNICEF-rundan

UNICEF-rundan är ett trevligt friluftsevenemang för att hjälpa världens barn, avsett för lågstadier. Eleverna försöker samla så många klistermärken som möjligt i ett personligt kilometerpass. I Finland promenerar man vanligen, i Norge är det oftast fråga om löpning, men man kan också åka skidor eller simma. En kilometer ger ett klistermärke. Före evenemanget försöker eleverna hitta "sponsorer" i sin närmiljö, som skänker en viss summa per klistermärke enligt donatorns eget val till UNICEF. Skolan kan ordna en UNICEF-runda när som helst under året. Till UNICEF-rundan hör ett mångsidigt evenemangspaket som innehåller rikligt med information om det land till vilket de insamlade medlen går.

Dagsverksinsamlingen

UNICEF Finland har redan i årtal samlat in medel med hjälp av dagsverksinsamlingen. Skolan väljer en dag då dess elever jobbar frivilligt för företag eller bekanta. Som ersättning för det utförda arbetet skänker arbetsgivaren en summa pengar till UNICEF. Eleverna får arbetserfarenhet och en ledig dag från skolan samtidigt som de samlar in medel för ett gott ändamål. UNICEF bidrar med material till skolan som berättar hur barn i utvecklingsländer lever och hur UNICEF hjälper dem.

Vad kan jag göra?

UNICEF:s trasdockor

Idén till UNICEFs trasdockor föddes 1988 i Italien, där dockorna kallas Pigotta. I dag görs och säljs dockor bl.a. i Frankrike, Slovenien, Tjeckien, Kroatien och Rumänien samt i Finland. Här kallas de Anna och Toivo. Varje docka representerar ett barn, som får hjälp ur de medel kampanjen inbringar. Dockor kan sys i skolan eller på egen tid. Dockorna säljs ("adopterar") för minst 20 euro och den summan räcker till för att vaccinera ett barn mot sex sjukdomar. Dockorna sys enligt ett mönster som fås på UNICEF Finland. Alla dockor är handgjorda och de har ett personkort med en bild av dockan, dockans namn, nationalitet och tillverkarens namn och adress. Kortet har en löstagbar del för uppgifter om den som adopterat dockan och den kan postas till tillverkaren. Dockorna kan representera vilket kön och vilken etnisk grupp som helst. Använd fantasin!

Bus eller godis

UNICEF Kanada delar ut specialgjorda insamlingsbössor, i vilka barn samlar in bidrag till UNICEF i stället för godis då de går från dörr till dörr. Detta har blivit en så populär tradition att upp till 2 miljoner barn deltar årligen i insamlingen under Halloween-högtiden.

Högsta mode till förmån för UNICEF

I denna kampanj ber man lokala kändisar, såsom TV-profiler och idrottare, ge ett klädesplagg som gåva. Kläderna sys om med tanke på senaste modet. Därefter anordnar man en modevisning, där elever, lärare och kändisar visar upp de nya plaggen för publiken. Inkomsterna från inträdesbiljetterna tillfaller UNICEF.

Sportevenemang

Välj någon idrottsgren, såsom fotboll, volleyboll eller liknande. Bilda lag med elever, lärare, övrig personal vid skolan eller föräldrar. Be deltagarna ge sitt lag ett namn och klä sig enligt namnet under evenemanget. Biljettinkomsterna ges åt UNICEF.

Hämta vatten

Man kan samla in pengar till UNICEFs vattenprojekt, till exempel i anslutning till Törstdagsinsamlingen, genom att anordna en tävling i att bära vatten som sponsras av företag eller privatpersoner. Ta reda på hur mycket vatten barnen i olika utvecklingsländer är tvungna att bära varje dag då byn saknar brunn och hur långa sträckor. I Afrika är det ca 10-20 liter/person och dag. Mät upp samma sträcka på skolans idrottsplan och placera hinkarna och "vattenkällan" i båda ändar, varefter man kan börja bära. Sponsoreringsen kan ske enligt antal liter vatten, så att en viss summa betalas till UNICEF för varje liter som burits den uppmätta sträckan.

Skramla bössa

Du kan ordna en insamling med insamlingsbössor t.ex. i samband med UNICEFs årliga Törstdagsinsamling i slutet av april eller någon annan UNICEF-kampanj. Kom överens om på vilka platser och vilka dagar ni går parvis med bössorna. Insamlaren måste kunna svara på frågor, så läs på i förväg om kampanjen i material som du beställer från UNICEF. Det är trevligt att skramla bössa på gator och torg, men du kan göra det också på arbetsplatser eller i skolan. Du får göra insamlingar med bössor, som har insamlingstillstånd, på offentliga platser, på andra ställen måste du be om lov. Ni får mera uppmärksamhet om ni lyckas få med lokala kändisar och politiker.

Vad kan jag göra?

Barn trampar för att barn ska få gå i skola

För att göra det möjligt för arbetande barn i Bangladesh att gå i skola ordnade barn i Holland en riksha-tävling! Äkta rikshor är en sällsynthet i Holland, så de ersattes med konditionscyklar som utlånades för jippot av lokala företag. Alla som deltog i tävlingen hade egna sponsorer som gav pengar åt UNICEF enligt den "sträcka" deltagarna hade cyklat. Innan de började tävla fick barnen information om barnarbete.

Auktion

Be att lärare, ungdomsarbetare, familjemedlemmar, vänner och lokala företag skänker föremål, tid eller kunnande till en auktion t.ex. i slutet av en marknad eller idrottstävling. Gåvorna kan vara t.ex. barnskötsel, matlagning, gräsklippning eller att man målar ett porträtt. En lokal restaurang kan kanske skänka en middag, ett elföretag ett gratis hembesök. Alla slag av gåvor är välkomna.

Andra idéer:

- Sälj etniska maträtter du lagat själv, samla ihop recepten till en kokbok och sälj böckerna.
- Gör och sälj handarbeten inspirerade av olika kulturer eller låt barn lära sig tillverka sådana handarbeten på traditionellt sätt.
- Gör och sälj diktböcker med dikter som eleverna skrivit själva. Temat för dikterna kan vara diskriminering och/eller tolerans.

Kom ihåg att informationen är lika viktig som insamlingen. Sätt upp affischer eller dela ut broschyrer så att människorna vet vart de insamlade pengarna går.

Vad kan jag göra?

Forskningstips

Grunden för en god kampanj är tillförlitlig och väl underbyggd kunskap. Innan du startar kampanjen är det alltså skäl att forska i ämnet.

Funderar du på en kampanj för att öka trivseln i skolan? Vill du delta i en kampanj mot rasism? Vad är det du vill ändra på/ vad vill du veta mera om? Du hinner inte studera allt som hör till ämnet, därför måste du välja vad du ska koncentrera dig på. Det är lättare att ta reda på allt det nödvändiga om du har en väl avgränsad och klar målsättning. Oberoende av vilken din målsättning är, så kan du undvika många misstag om du förbereder dig noggrant.

Diskutera och utveckla dina idéer med många människor. På så sätt får du veta vad andra tycker om din kampanj och om någon eventuellt kan bli din medarbetare. Samtidigt identifierar du också de personer som är av annan åsikt än du. Det är mycket nyttigt att veta vilka protester och vilken kritik din kampanj väcker för då kan du fundera på bra svar redan i förväg.

1. Vem bör involveras för att undersökningen ska kunna genomföras?

Skriv upp på ett papper namnen på alla de personer eller organisationer du ska anlita i din forskning som informationskällor, handledare eller liknande.

2. Vilka saker bör du tänka på då du börjar forska?

Skriv upp de saker du ska veta innan du börjar studera ämnet. Till exempel: Är det lätt att få information om saken, vilka personer deltar i forskningsarbetet, har du tillräckligt med tid för forskning, behöver någon den information du forskat i, gör någon annan eller har någon annan redan gjort någonting liknande.

3. Vilka saker kan stjälpa projektet?

Skriv upp faktorer som kan påverka projektet negativt, t.ex. brist på motivation, planering och liknande.

Kom ihåg att hålla ordning på forskningsmaterialet genom att sätta in det i mappar med innehållsförteckning. Anteckna alltid datum för ett evenemang, brev eller en tidningsartikel. Gör en lista på dina delmål och kryssa för de mål du redan uppnått. På så sätt kan du glädjas över det du redan uppnått och hålla koll på vad som ännu är ogjort.

Informationskällor

Kommunkansliet

På kommunkansliet kan du be om statistik eller annan information som du kan ha hjälp av i din forskning.

Lokaltidningar

Läs de lokala tidningarna noggrant för att ta reda på om människor i din kommun tänker på samma sätt som du med tanke på din kampanj.

Organisationer och föreningar

Vilka organisationer jobbar med samma sak som du valt? Ta reda på och beställ material.

Biblioteket

Personalen på ditt lokala bibliotek är utbildad i att hjälpa till vid informationssökning. De kan leda dig i rätt riktning i ditt arbete.

Vad kan jag göra?

Internet

På Internet hittar du massor av information om hur andra har drivit kampanjer för samma sak som du. Gör en sökning t.ex. på kampanjnamnet. Om det visar sig att andra redan haft samma kampanj kan det löna sig att kontakta organisatören genom att informera om din egen kampanj och fråga om de är villiga att hjälpa dig eller att samarbeta med dig.

Frågeformulär

Om du till exempel har som mål att få till stånd ett fungerande elevråd i din skola, ska du fråga eleverna i din skola vad de tycker om idén. Om du vill göra en utförlig intervjuundersökning behöver du ett frågeformulär. Formuläret ska vara så klart som möjligt och lätt att fylla i. Här får du några praktiska tips för utformningen.

1. *Olika typer av svar*
 - Frågorna kan vara öppna, vilket betyder att den som fyller i formuläret kan svara med egna ord. Dessa frågor ger som svar mera detaljerad information.
 - Alternativt kan frågorna vara slutna och svaret är då ja eller nej. Den information man får är i detta fall allmänare men lättare att tolka.
2. *Utformningen av frågorna*
 - Gör frågorna klara och enkla.
 - Gör meningarna korta och sakliga.
 - Använd inte laddade eller negativa ord eller uttryck.
 - Undvik ledande frågor, i vilka det föreslås hur man ska svara.
 - Försök undvika uppskattningar och generaliseringar.
 - Undvik ord som uppmuntrar den som svarar att komma med gissningar eller förutspå framtiden.
 - Utgå aldrig ifrån att den som svarar är välinformerad.
 - Ställ aldrig två frågor i samma sats.
3. *Frågornas ordningsföljd*

är viktig. Frågorna i början av formuläret bör väcka den svarandes intresse och alla frågor bör följa på varandra i en logisk ordning.
4. *Frågeformulärets grafiska formgivning*
 - Gör frågorna korta.
 - Bryt upp texten med många mellanrum för att göra det hela överskådligt.
 - Använd olika teckensnitt för att underlätta läsandet.
 - Använd olika färger.
 - Försök göra det enkelt att svara på frågorna.
5. *Testa frågeformuläret*

Prova hur formuläret fungerar genom att be dina lärare eller föräldrar svara på frågorna.

Vad kan jag göra?

Intervjuer

I en intervju är det du som är intervjuaren. Berätta för den som blir intervjuad varför han/hon blir intervjuad och till vilket ändamål den givna informationen är avsedd. Intervjun kan användas t.ex. som bakgrundsmaterial i en artikel. Förbered dig väl. Du ska t.ex. vara väl påläst i ämnen som du kommer att beröra i intervjun och eftersom du måste vara finkänslig mot en del och direkt på sak med andra är det bra att känna de personer du tänker intervju. Eftersom det är du som vill ha svar på dina frågor bör du även leda diskussionen. Kom också ihåg att den intervjuades gester och uppförande ofta säger mer än orden.

Om du vill publicera ett citat av vad den intervjuade sagt, måste du be om lov. Försök inte tvinga den intervjuade att svara på dina frågor. Ett sätt att få intervjun att löpa väl är att ge den formen av en diskussion, för då kan du skriva ner svaren mera obemärkt. Kom ihåg att reservera tid för överraskningar och överraskande svar. Försök reagera snabbt och ta direkt ställning till överraskande svar. Minns att det är din uppgift att ställa frågorna. Ibland kan det gå så att intervjuaren plötsligt märker att rollerna blivit ombytta, att det är han/hon som svarar!

Innan du publicerar till exempel en tidningsartikel ska du fråga de intervjuade om de vill läsa den i förväg. Det vill de ofta, eftersom de vill försäkra sig om att artikeln inte innehåller felaktiga citat eller missförstånd. Det är ett bra sätt att hålla de intervjuade uppdaterade och visa dem att du uppskattar deras insats. Och till sist: Alla människor är jämlika oberoende av om de är presidenter eller skolelever. Kom ihåg att respektera alla människor, alla har rätt att bli behandlade på ett rättvist sätt.

Skapa nätverk och upprätthåll din motivation!

Under arbetets gång möter du människor som hjälper dig med att driva på kampanjen och som kan ha makt att få till stånd förändringar i din kampanj som du upplever som viktiga. Det lönar sig att skapa kontakter till människor som kan hjälpa dig med att nå ditt mål. Ta reda på vem som är vem på din ort och skriv ett brev till en inflytelserik person.

Försök hålla dig motiverad. Det är mycket troligt att du kommer att råka ut för perioder under kampanjen då du är utled på det hela. Allt går inte alltid som på räls, men du kan påverka och få till stånd förändringar. Påminn dig om varför du tyckte det var viktigt att starta kampanjen. Du har kunskapen och motivationen, så SÄTT IGÅNG!

Vad kan jag göra?

Mediatips

Media är en mycket viktig påverkningskanal. Också du kan utnyttja den om du vet hur du ska göra. Med hjälp av media kan du sprida information om ditt projekt. Gör en lista på alla mediekkanaler i din trakt. Till medierna räknas:

- Dagstidningar
- Television
- Tidskrifter
- Radio
- Internet

Du måste känna till alla relevanta fakta som berör din kampanj då du börjar sprida information om kampanjen. Du måste veta precis vad du vill få till stånd med kampanjen. Fundera också noggrant i förväg hur du ska presentera kampanjen i media. Innan du kontakter något av medierna ska du ha en klar uppfattning om följande saker:

- Ämne: Kampanjens namn
- Vem: Den kampanjansvariga gruppens namn
- Varför: Syftet med kampanjen
- När: Datum och klockslag för ett evenemang
- Var: Platsen och adressen där evenemanget äger rum
- Kontakt: Namn, telefon, e-postadress

Gör ett pressmeddelande

Du kan skicka ett pressmeddelande till tidningar och radio. Ta reda på till vem det lönar sig att skicka ett meddelande. Skicka pressmeddelandet i god tid före evenemanget, men inte i så god tid att saken hinner glömmas bort.

- Rubrik: Gör rubriken kort, klar och informativ.
- Ämne: Försäkra dig om att kampanjens ämne framgår redan av den första satsen. Skriv texten i form av en nyhet.
- Första stycket: Eftersom det är möjligt att tidningen publicerar bara denna del av din text, är det klokt att göra detta stycke till ett sammandrag av hela pressmeddelandet.
- Uppbyggnad: Presentera fakta i logisk ordning. Citera gärna en nyckelperson.
- Längd: Meddelandet skall helst rymmas på en sida.
- Foto: Nämn vem som har foton från evenemanget.
- Avslutning: Skriv till slut ditt eget och gruppens namn och adress och informera vem redaktören kan vända sig till för att få ytterligare information.

Försök hitta en mediasponsor. Skriv ett brev till en tidning eller radio- eller TV-redaktion och beskriv ditt evenemang eller din kampanj och be dem hjälpa dig med att få ut information. Om du inte fått något svar efter två veckor, ring och fråga om något beslut redan fattats eller om ärendet framskridit. Annonsutrymme i tidningen kostar och är ofta dyrt. Har du tur blir någon redaktör intresserad av din kampanj och understöder den genom att sätta in en artikel (puff) i tidningen. Om du presenterar din kampanj väl för t.ex. chefsredaktören, kan tidningen bli en värdefull kompanjon.

Vad kan jag göra?

Kalla in representanter för media till en småskalig presskonferens, där du presenterar ditt projekt och svarar på eventuella frågor. Dela också ut material om projektet vid presskonferensen.

Artikel

Skicka en färdigt skriven artikel till en tidning eller skriv ett brev till redaktionschefen, där du presenterar dina idéer till den artikel du ville skriva.

Kom ihåg:

- Bekanta dig först med reglerna för insänt material för den tidning du valt att skriva till. Det finns tidningar som har en övre gräns för antal ord i en artikel. De flesta tidningar vill ha din fullständiga adress, e-postadress och ditt telefonnummer för att vid behov kunna kontakta dig och för att identifiera dig som artikelns författare.
- Fokusera artikeln på ett enda ämne.
- Gå direkt till saken och underbygg dina tankar med så mycket fakta du kan.
- Minns mottot "krok – lina – sänke". Kroken ingår i den första meningen i din artikel och krokens uppgift är att väcka läsarens intresse så att han/hon fastnar på kroken och vill läsa hela artikeln. Linan består av huvudbudskapet, den röda tråden, i din artikel. Sänkiet består av avslutningen, vars avsikt är att garantera att artikeln "sjunkit ner" i läsarens medvetande.
- Använd inte ett sårande språkbruk och inte för känslofulla uttryck.
- Skriv på ett sätt som tilltalar alla.

Fotografier

Fotografier spelar en viktig roll i kampanjer. Det går till och med att bygga upp en hel kampanj med utgångspunkt i ett vältaget fotografi med ett klart budskap.

Ett bra foto har ett klart motiv. Innan du fotograferar eller väljer ett foto, fundera noggrant på dess budskap. En bra bild förenklar och väcker betraktarens intresse. Den riktar uppmärksamheten på motivet, till vilket betraktarens öga omedelbart dras.

Titta på fotot i detta avsnitt. Fotot vann ett pris i Världshälsoorganisationens WHO fototävling "Hälsa och funktionshinder" år 2002.

- Vilket är bildens motiv?
- Hur har fotografen lyckats rikta uppmärksamheten på motivet?
- Vad har fotografen gjort för att förenkla bilden?

Motivet är den bedjande mannen i rullstol och ett barn som tittar på den bedjande massan. Fotografen har riktat uppmärksamheten på mannen genom att placera honom i förgrunden och i den vänstra tredjedelen av bilden. Fotot har förenklats genom att endast mannen och barnet är skarpt återgivna.

Vad kan jag göra?

Bilduppgift A /Att välja bild till en artikel:

Föreställ dig att du är en redaktör med inriktning på ungdom

- a. Vilka viktiga frågor skulle du skriva om?
- b. Vad skulle du fotografera/filma för dina artiklar?

Bilduppgift B /Kampanjaffisch

Här bredvid ser du fotografier som ansluter till tidigare behandlade teman.

- Titta på en bild och skriv en berättelse som baserar sig på de tankar bilden väcker hos dig.
- Beskriv stämningen i bilden: glad, sorgsen, uppskrämd osv.
- Föreställ dig att du är personen på bilden. Vem är du? Var är du? Vad gör du?
Vem är du tillsammans med?
- Berätta vad som skett kort innan och kort efter att fotografiet tagits.
- Välj en artikel ur Barnkonventionen (se sid. 9) som passar ihop med varje bild.
- Hitta på ett slagord som passar in på bilden och gör en affisch på temat.

Vad kan jag göra?

Vad kan jag göra?

Diskriminering

1. Titta på bilden och svara:

- Var är bilden tagen?
- Beskriv stämningen i bilden.
- Om babyn är en flicka, vad tror du om hennes framtid? Om babyn är en pojke?
- Tror du babyn är registrerad? Varför?

En mor som är änka håller sitt nyfödda barn i famnen i solskenet. Bilden är tagen i deras hem på landsbygden i Zambia.

Foto: Giacomo Pirozzi UNICEF

Kön

2. Titta på bilden och svara:

Fotot är taget i Afghanistan efter kriget. Flickorna har igen fått börja gå i skola. Flickan på bilden har rast. Hon går i en skola understödd av UNICEF och som verkar tillfälligt i ett tält.

- Vilka läromedel används i en tältskola?
- Hur är det att undervisa och att studera under sådana förhållanden?
- Vilka av de saker som finns i din skola fattas i en tältskola?
- Om du inte kunde gå i skola, hur skulle det påverka din framtid?

Foto: Susan Markisz UNICEF

Vad kan jag göra?

Vad kan jag göra?

3.

Funktionsnedsättning

Titta på bilden och svara:

- Var är bilden tagen?
- Kan du beskriva människornas känslor?

Tonåringarna på bilden bor på ett barnhem i Kirgizistan i Centralasien. The Alpine Fund (Alpinfonden), som grundades år 2000 av den amerikanske alpinisten Garth Willis och som får understöd av bl.a. UNICEF, försöker ge funktionshindrade barn med olika etniskt ursprung förutsättningar att klara sig i livet genom att erbjuda dem bergsklättring. Klättringen stärker barnens karaktär och deras tro på att de ska klara av livets motgångar.

- Skulle du ha gissat att barnen på fotot har någon funktionsnedsättning?
- Finns det några liknande program i Finland som hjälper ungdomar?

Foto: The Alpine Fund

4.

Tro och ursprung

Titta på bilden och svara:

- Var är fotot taget?
- Vad är det som sker på bilden?
- Vad är det som har hänt pojken?

Pojken på bilden har ett ärr i huvudet förorsakat av en machetkniv. Han blev överfallen under inbördeskriget i Rwanda. Han står på skolgården med de andra eleverna. I skolan undervisas både hutuer och tutsier, vilka krigade mot varandra under inbördeskriget, på ett område där hundratals människor dog i inbördeskrigets etniska strider.

- Vilka svårigheter kan pojken stöta på i skolan?

Foto: Betty Press

5.

Tro och ursprung

Titta på bilden och svara:

- Var är fotot taget?
- Vad är det som sker på bilden?
- Vad är det barnen har i handen? Varför?

Leende flyktingar från Kosovo sitter på flaket till en paketbil. Bilen har nyss passerat gränsen och är på väg från Albanien till Kosovo. I handen har barnen flaggor och ett blad som de fått av UNICEF som varnar för minor. Under de två första veckorna efter krigsslutet återvände tusentals Kosovabor till sitt hemland.

- Blev du överraskad av uppgiften att barnen på bilden är flyktingar?

Vad kan jag göra?

Radio

Lyssna på lokala radiostationer för att höra vilken typ av program de gör. I Svenskfinland görs lokala program på svenska främst av Vega-radiokanalens lokala redaktioner och på radio X3M. Besök sedan kanalernas hemsidor för att få kontaktuppgifter och kontakta redaktionen och fråga hur de kunde hjälpa dig i din kampanj. I programmen gör programvärdarna bl.a. följande:

- Läser upp brev, e-brev eller sms.
- Ber människor informera om evenemang, projekt och liknande i direktsändningar.
- Spelar in sådan information i studion, varvid inspelningen sänds vid ett senare tillfälle.
- Hjälper ungdomar med att göra radioprogram.

Jag kommer att tala i en direktsändning i radio, vad bör jag komma ihåg?

- Skriv upp nyckelord på ett papper, de hjälper dig att komma ihåg vad du ska säga.
- Öva i förväg vad du tänker säga – det är viktigt att åtminstone verka självsäker.
- Försök låta så naturlig som möjligt.
- Kolla hur länge du ska tala.
- Skriv upp namnet på programredaktören.
- Om du ringer till programmet, se till att din egen radio står på låg volym eller är helt avstängd.
- Håll telefonens mikrofon så nära munnen som möjligt och i samma läge under hela sändningen.

©UNICEF/HQ01-0197/Giacomo Pirozzi

Television och video

Hur gör jag ett videoprogram om min kampanj?

1. Som utrustning räcker en videokamera och en bärbar dator.
2. Försäkra dig om att ditt inslag är aktuellt. Det ska också kunna intressera alla, inte bara dig och dina kompisar. De bästa programmen får människorna att fundera efteråt på innehållet.
3. För ett TV-inslag behövs mycket bildmaterial. En tagning räcker typiskt ca 1-5 sekunder. Ett färdigklippt televisioninslag kan bygga på hundratals tagningar. Tvärt emot vad man vanligen tror ska man låta kameran stå orörlig.
4. Välj inspelningsplats och en lämplig kameravinkel. Gör tagningarna minst 10 sekunder långa och filma motivet både i närbild och i vidvinkel. På så sätt får du material att klippa.
5. Ljudet är en mycket viktig del av ett TV-program. En allmän regel är att man inte ska spela in ljud med kamerans egna mikrofoner, utan du ska använda en mikrofon som kan placeras nära ljudkällan, alltså nära den som talar.

Vad kan jag göra?

1. Då du filmar ska du se till att du har alla starka ljuskällor, såsom solen och gatubelysningen, bakom ryggen. Är du till exempel i ett rum och starkt ljus strålar in genom fönstren ska du ställa dig vid fönsterväggen och filma inåt rummet. Filma aldrig en person som har en ljuskälla bakom sig!
2. Personerna: Försök få med i inslaget människor som kan sin sak och som kan uppträda ledigt framför kameran. Människor och ansikten är mycket viktiga i alla TV-inslag.

Vad är en en-minuts-video?

En en-minuts-video är en videosnutt som är en minut lång. Den har sina rötter i musikvideor, internetanimationer och reklamsnuttar. Minuten kan vara över på ett ögonblick eller den kan tyckas räcka i evighet. Den är ett idealiskt format för att experimentera med videofilmning. Samtidigt tvingar den filmaren att noga tänka på innehållet i inslaget. Tack vare sin minimala längd utgör den en bro mellan TV och Internet. Produktionskostnaderna är låga och den blir snabbt klar och kräver lite övning i förväg. Kolla vilka videor andra har gjort och gör sedan en egen en-minuts-video.

©UNICEF/Chris Schuepp

”Barn måste få leva utan krig” vann den första en-minuts-video-tävlingen för 12-20-åringar, organiserad av Sandberg Institute, European Cultural Foundation och UNICEF. Videon var gjord av Gor Baghdazarian, en 14-årig pojke från Armenien. Han mottog priset vid en ceremoni i Amsterdam 10.11.2002. Du kan titta på videor på adressen www.theoneminutesjr.org

Var kan jag få mera information om ungdomar och media?

Över hela världen medverkar barn och unga i olika TV- och radioprogram, dagstidningar, webbplatser och andra medieprojekt. I dessa program kan

barn och unga göra sin röst hörd och få sina förhoppningar och bekymmer framförda. I Finland verkar den finskspråkiga mediefabriken Curly på adressen www.curly.fi

Magic – unga och media

På UNICEFs MAGIC-webbplats presenteras olika medieprojekt som är gjorda för barn eller som barn själva eller tillsammans med medieproffs har gjort. MAGIC (Media Activities and Good Ideas) hittar du på adressen www.unicef.org/magic

www.unicef.fi

